

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**PROJEKTY ČESKÝCH HUMANITÁRNÍCH ORGANIZACÍ
NA UKRAJINĚ**

**PROJECTS OF CZECH HUMANITARIAN ORGANIZATIONS
IN UKRAINE**

(bakalářská diplomová práce)

VYPRACOVALA: ZUZANA ANDRISOVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE: doc. PhDr. ZDEŇKA VYCHODILOVÁ, CSc.

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

V Olomouci dne

Podpis

Děkuji doc. PhDr. Zdeňce Vychodilové, CSc. za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní diplomové práce poskytla.

Podpis

Obsah

Úvod.....	7
1 Ukrajina.....	9
1.1 Geografické údaje	9
1.2 Historie Ukrajiny.....	9
1.2.1 Od prvního osídlení po začátek ruské nadvlády.....	10
1.2.2 Ukrajina za vlády Kateřiny Veliké	10
1.2.3 Ukrajina jako součást SSSR.....	10
1.2.4 Vyhlášení nezávislého státu	11
1.2.5 Politická situace po rozpadu SSSR.....	11
1.3 Současná situace na Ukrajině.....	12
1.3.1 Politická nestabilita	13
1.3.2 Korupční prostředí	13
1.3.3 Sociální rozdíly mezi skupinami.....	13
1.3.4 HIV/AIDS.....	14
1.3.5 Alkoholismus	14
1.3.6 Fenomén dětského bezdomovectví.....	14
1.3.7 Migrace	15
2 Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce.....	16
2.1 Humanitární pomoc	16
2.1.1 Humanitární charta	16
2.1.2 Humanitární standardy	17
2.1.3 Možná úskalí a problémy	17
2.2 Rozvojová spolupráce	18
2.2.1 Témata rozvojové spolupráce.....	20
2.2.2 Rozvojové cíle tisíciletí	21
2.2.3 Možná úskalí a problémy RS	21
3 Vybrané humanitární organizace	23

4	Charita Česká republika	24
4.1	Caritas Internationalis	24
4.2	Charita Česká republika.....	25
4.3	Poslání Charity ČR	25
4.4	Činnost Charity ČR.....	25
4.5	Arcidiecézní charita Olomouc - ACHO.....	26
4.6	Diecézní charita ostravsko-opavská – DCHOO.....	27
5	Projekty ACHO.....	28
5.1	Sociálně-pastorační centrum Lopatyn	28
5.1.1	Popis projektu	28
5.1.2	Cíl projektu	30
5.1.3	Hodnocení projektu	30
5.2	Dětský domov Bortniky	31
5.2.1	Popis projektu	31
5.2.2	Cíl projektu	32
5.2.3	Hodnocení projektu	32
5.3	Studijní fond	33
5.3.1	Popis projektu	33
5.3.2	Cíl projektu	33
5.3.3	Hodnocení projektu	33
5.4	Vánoční balíček	34
5.4.1	Popis projektu	34
5.4.2	Cíle projektu	34
5.4.3	Hodnocení projektu	34
6	Projekty DCHOO.....	35
6.1	Adopce na dálku.....	35
6.1.1	Popis projektu	35
6.1.2	Cíl projektu	37
6.1.3	Hodnocení projektu	37

6.2	Projekt Důstojný život	37
6.2.1	Popis projektu	38
6.2.2	Cíl projektu	39
6.2.3	Hodnocení projektu	39
6.3	Projekt Domov pokojného stáří	40
6.3.1	Popis projektu	40
6.3.2	Cíl projektu	41
6.3.3	Hodnocení projektu	41
6.4	Projekt Domov v Ivano-Frankivsku	41
6.4.1	Popis projektu	41
6.4.2	Cíl projektu	42
6.4.3	Hodnocení projektu	42
7	Člověk v tísni	43
7.1	ČVT a Ukrajina	44
7.2	Projekt Posílení občanské angažovanosti krymské veřejnosti.....	44
7.2.1	Popis projektu	44
7.2.2	Cíl projektu	45
7.2.3	Hodnocení projektu	45
	Závěr	47
	Резюме.....	49
	Seznam pramenů a použité literatury.....	54
	Přílohy.....	60

Úvod

Předmětem mé bakalářské práce jsou projekty českých humanitárních organizací na Ukrajině. Cílem práce je popsat a zhodnotit vybrané projekty realizované jednotlivými českými humanitárními organizacemi a zprostředkovat tak vhled do problematiky humanitární pomoci a rozvojové spolupráce.

Důvodem pro výběr tohoto tématu je fakt, že svět je nespravedlivě rozdělen na chudé a bohaté země, přičemž my, jakožto obyvatelé České republiky, máme to štěstí patřit mezi bohaté a prostřednictvím humanitárních organizací přijímáme část globální odpovědnosti, kterou máme vůči méně rozvinutým oblastem. Proto jsem se rozhodla přiblížit jednotlivé projekty jako ukázky různých forem pomoci. Ukrajinu jako zemi přijímající humanitární pomoc jsem zvolila z důvodu, že má s Českou republikou provázanou minulost i přítomnost.

Zaměřila jsem se na popis projektů organizací, které patří v českém prostředí k nejkvalitnějším a nejprestižnějším. Konkrétně se jedná o Arcidiecézní charitu Olomouc, Diecézní charitu ostravsko-opavskou a Člověka v tísní. Jelikož zatím neexistuje žádná knižní publikace, která by pojednávala o zpracovaném tématu, čerpala jsem převážně z internetových zdrojů, především z webových stránek konkrétních organizací. Dále jsem využila knižní publikace o humanitární pomoci a interní zdroje organizací. Postupovala jsem kompilační metodou a metodou rešerše na internetu a následně anketní metodou, kdy jsem jednotlivým koordinátorům odeslala dotazník ohledně projektů realizovaných na Ukrajině. Dotazník je k této bakalářské práci přiložen. Odpovědi koordinátorů jsou zapracovány do jednotlivých popisů projektů. Do příloh jsem také zařadila mapu, do které jsem zaznačila místa působnosti konkrétních organizací, a rusko-český glosář s komentářem.

Práce je členěna do 7 kapitol. Na začátku práce se zabývám popisem Ukrajiny z geografického a historického hlediska a současným stavem ukrajinské společnosti. Kapitola, ve které se věnuji obecné problematice humanitární pomoci a rozvojové spolupráci, předchází už konkrétnímu popisu humanitárních organizací a jejich realizovaných projektů, který je pro přehlednost rozčleněn do několika dalších kapitol

Ráda bych zde také poděkovala profesionálním humanitárním pracovníkům, kteří mi při psaní této práce prostřednictvím osobních a telefonických konzultací a konzultací prostřednictvím elektronické pošty pomohli. Jedná se o Ondřeje Rozkopala, Radku Bzonkovou, Jakuba Šimáka, Rostislava Strojvuse a Veroniku Mechovou.

1 Ukrajina

1.1 Geografické údaje

V demokratické republice Ukrajina žije 44 854 065 obyvatel. Hlavním a zároveň největším městem je Kyjev. 25. února roku 2010 vyhrál volby Viktor Janukovič, který je současným prezidentem. Republika se člení na 24 provincií, 1 autonomní republiku – Krym a 2 samostatné městské oblasti Kyjev a Sevastopol. Ukrajinská republika sousedí s Moldavskem, Polskem, Rumunskem, Ruskem, Slovenskem a Běloruskem. Na jihu ji omývá Černé moře. Ukrajina se nachází v mírném podnebném pásu. Je to převážně nížinatá země s pohořím Karpat na západě. Z hlediska národnostního složení nemůžeme považovat Ukrajinu za zcela homogenní, neboť na jejím území žije početná menšina Rusů. Národnostní složení Ukrajiny: Ukrajinci 77,8%, Rusové 17,3%, po půl procentu pak Tataři, Bělorusové, Poláci, Maďaři atd. Úředním jazykem je ukrajinština. V důsledku rusifikace, která probíhala během existence Sovětského svazu, však v zemi hovoří rusky 24% obyvatel. Očekávaná délka života při narození dosáhla výše 63 let u mužů a 74 let u žen. Výše urbanizace je 69%. Díky své geografické poloze zaujímá tento druhý největší stát Evropy strategickou pozici mezi západní Evropou a Asií. Poloha Ukrajiny na jedné straně a její historický vývoj na straně druhé vysvětluje dnešní politické spory ohledně toho, zda se má Ukrajina politicky a ekonomicky orientovat na západ (Evropská unie), nebo na východ (Rusko). (www.cia.gov, staženo 2012-04-05)

1.2 Historie Ukrajiny

Má práce pojednává o projektech humanitárních organizací na Ukrajině. Avšak dříve než přistoupím k popisu jednotlivých organizací a jejich projektů, považuji za nezbytné přiblížit historický a politický vývoj Ukrajiny, země, která zahraniční pomoc bezpochyby potřebuje. Právě minulost úzce souvisí se současným stavem společnosti na Ukrajině. Nahlédnutí do spletité historie Ukrajiny nám umožní pochopit, proč je Ukrajina jedním z častých cílů pomoci zahraničních humanitárních organizací.

Podkapitolu o historii Ukrajiny jsem rozdělila do několika částí. První část se zabývá obdobím od prvních zmínek o osídlení území Ukrajiny po začátek vlivu a nadvlády ruského impéria. Další části popisují období ruské nadvlády a cestu Ukrajiny za svobodou.

1.2.1 Od prvního osídlení po začátek ruské nadvlády

Historie Ukrajiny začíná už přibližně před jedním miliónem let v paleolitu, kdy se na jejím území objevili první lidé. V osmém století se na území Ukrajiny, především v oblasti kolem řeky Dněpru, začali usazovat Slované. V průběhu desátého století vznikl na území Ukrajiny vlivný státní útvar Kyjevská Rus. (www.turisimo.cz, staženo 2012-03-16a)

„Nejvýznamnější událostí v životě Kyjevské Rusi za vlády prvních Rjurikovců bylo přijetí křesťanství v roce 988 za vlády velkého kyjevského knížete Vladimíra. Ten byl pak pravoslavnou církví prohlášen za svatého. ...Kyjevská Rus nebyla centralizovaným státem. ... Pokud jde o vládní moc velkého knížete, byla Kyjevská Rus velmi křehkým a nepevným státním celkem. ... Posledním velkým knížetem, který si dokázal vynutit autoritu vládce celé země, byl Vladimír Monomach. Po jeho smrti v roce 1125 se Kyjevská Rus jako státní útvar s definitivní platností rozpadla.“ (Švankmajer, 1995, s.17)

„Přítrž nadějším na znovusjednocení učinil vpád asijských kočovných kmenů spojených do Zlaté Hordy, které si podmanily velkou část této kdysi mocné říše. Po porážce tatarských dobyvatelů byla jednotlivá knížectví v průběhu 14. století připojována k mocnějším sousedům. Některá připadla Polsku, jiná Litvě a východní oblasti byly pod vlivem Moskevské Rusi.“ (www.turisimo.cz, staženo 2012-03-16a)

Během dalších dvou následujících století se na Ukrajině začala formovat nová společenská vrstva Kozáctvo. Tato společenská vrstva pod vedením Bohdana Chmelnyckého v letech 1648 – 1654 uspořádala sérii protipolských povstání. Ta na Perejaslavské radě r. 1654 vyústila v připojení Ukrajiny k Rusku, přičemž Rusko zaručilo Ukrajině autonomii. (www.voltek.cz, staženo 2012-04-06)

1.2.2 Ukrajina za vlády Kateřiny Veliké

Podle Švankmajera (1995, s. 188, 190) bylo jedním z hlavních cílů vlády Kateřiny Veliké národnostní sjednocení impéria. Postupně prováděnou rusifikací se snažila překonat etnickou různorodost říše. Avšak likvidací ukrajinské autonomie bylo řešení ukrajinské otázky pouze odloženo do budoucna.

1.2.3 Ukrajina jako součást SSSR

„12. června 1920 se Ukrajina definitivně dostala pod sovětskou nadvládu a vznikla Ukrajinská sovětská socialistická republika, která 30. prosince 1922 vstoupila do SSSR. Ukrajina se dále rozvíjela v rámci Sovětského svazu, ve kterém se konstituoval sovětský

typ společenského zřízení s mocenským monopolem komunistické strany. Industrializace a kolektivizace zemědělství změnily ekonomickou a sociální strukturu země. Násilné metody kolektivizace si vyžádaly obrovské ztráty na životech. Jen při hladomoru v roce 1932 zemřelo na Ukrajině asi 5 mil. lidí. Sovětská moc pod rouškou proletářského internacionalismu potlačovala ukrajinské národní cítění. Stejně jako v jiných částech Sovětského svazu i tady přinášela diktátorská realizace subjektivistických představ o výstavbě socialismu hmotnou a duchovní devastaci.“ (www.voltek.cz, staženo 2012-04-06)

„Po r. 1945 byly k Ukrajině připojeny části záp. Ukrajiny, Podkarpatská Rus (na úkor Československa)“ (www.acho.caritas.cz, staženo 2012-04-06a)

„Hospodářství země prošlo v této době rozsáhlou industrializací. Vznikly obrovské metalurgické komplexy v Donbasu, na řece Dněpru vyrostla kaskáda přehrad. ... Největší ekologickou katastrofou pak byl v dubnu 1986 výbuch v jaderné elektrárně Černobyl u hranice s Běloruskem. V okruhu 30 kilometrů muselo být odsunuto veškeré obyvatelstvo. ... V dlouhodobém měřítku se hovoří o dalších stovkách, podle některých zdrojů až stovkách tisíc obětí ozáření. Elektrárna přesto zůstala až do roku 2000 v částečném provozu.“ (www.ceskyexport.tyden.cz, staženo 2012-04-06)

1.2.4 Vyhlášení nezávislého státu

„Dne 1. prosince 1991 proběhlo referendum týkající se přijetí návrhu zákona „O vyhlášení nezávislosti Ukrajiny“. Kladně hlasovalo 90.3% obyvatelstva Ukrajiny, které se zúčastnilo referenda. Také byly provedeny volby prvního prezidenta Ukrajiny, kterým se stal L. Kravčuk. ... Ústava Ukrajiny byla přijata 28. června 1996 po dlouhém politickém boji. Ústava vytvořila mohutný zákonodárný podklad pro regulaci společenských vztahů, rozvoj nezávislosti demokratického státu.“ (www.mfa.gov.ua, staženo 2012-04-07)

1.2.5 Politická situace po rozpadu SSSR

„Rozpad Sovětského svazu těžce zasáhl ukrajinské hospodářství, podniky krachovaly, zaměstnanci nedostávali platy, penzisté své důchody. Politické elity se věnovaly především svým ekonomickým zájmům. ... Zahraničně politicky Ukrajina lavírovala mezi Ruskem a Evropskou unií ve snaze získat maximum výhod z obou stran, aniž by ovšem plnila své závazky. Postupně si tak získala reputaci nespolehlivého partnera, investory navíc odrazovala vysoká míra korupce.

Změna přišla s prezidentskými volbami v roce 2004. Opozičnímu kandidátovi

Viktoru Juščenkovi se podařilo kolem sebe sjednotit prakticky veškerou demokratickou opozici a vyhrát navzdory manipulacím ze strany tehdejší vlády. Během dramatických událostí konce roku 2004, kdy statisíce demonstrantů na náměstích po celé Ukrajině žádaly uznání Juščenkova vítězství, došlo k probuzení aktivity občanů, kteří po dlouhé době měli pocit, že jejich angažmá v politice může něco ovlivnit.

Brzy po Oranžové revoluci však nastal rozkol mezi prozápadně orientovanými prezidentem Juščenko a premiérkou Julíí Tymošenko. Od roku 2006 se proto prezident dělil o moc a rozhodování v zemi s prorusky orientovaným premiérem Viktorem Janukovyčem. Po předčasných volbách v září roku 2007 usedla na premiérské křeslo opět Julie Tymošenko.“ (www.clovekvtsni.cz, staženo 2012-04-07)

„Období po krizi na konci roku 2008 až do prezidentských voleb v roce 2010 se Ukrajina nacházela v politické nestabilitě, jednotliví aktéři neustávali ve svých snahách o revizi systému. Zlom nastal po prezidentských volbách, jejichž vítězem se stal šéf proruské opozice Viktor Janukovyč. ... Přes všechny pozitivní změny, které ukrajinská společnost zaznamenala, není možno Ukrajinu ani v současné době označit jako konsolidovanou demokracii. Svojí charakteristikou se nepřibližuje demokraciím západního typu, jako platné lze uvést konstatování L. Kopečka a O. Kubové (2004), podle kterého Ukrajina naplňuje znaky hybridní demokracie, v jejímž systému nalezneme mnoho mechanismů demokratického vládnutí např. pravidelně se opakující volby, na straně druhé si systém uchovává množství neliberálních prvků v podobě koncentrace moci v rukou vládnoucích politických elit či přetrvávajícího rozporu mezi vymezením politického systému a jeho faktickým fungováním.“ (www.sulcova.blog.respekt.ihned.cz, staženo 2012-04-07)

1.3 Současná situace na Ukrajině

Popis současné situace na Ukrajině považuji za důležitou součást mé bakalářské práce, neboť objasňuje důvody, proč se na Ukrajině v dnešní době, kdy funguje jako samostatná a nezávislá demokratická republika, angažují humanitární organizace. Pod rouškou demokracie nalezneme znaky bývalého komunistického režimu jako např.: kypící a neskrývanou korupci, machinace s volebními lístky, potlačování svobody slova, umlčování opozice atd. Podle webových stránek (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-08) patří mezi nejpálčivější problémy, s nimiž se Ukrajinci musí dnes vyrovnávat, všudypřítomná korupce, alkoholismus, zvyšující se disproporce mezi chudými a bohatými, rozpad sociálních vztahů a stále neuspokojujícím způsobem fungující systém sociální a

zdravotní péče. Nedodržování základních lidských práv a svobod spolu se špatným sociálním a zdravotním zabezpečením obyvatel Ukrajiny ze strany státu staví Ukrajinu do pozice země, která pomoc zahraničních humanitárních organizací potřebuje.

„PROBLÉMOVÉ OBLASTI

- politická nestabilita
- korupční prostředí
- sociální rozdíly mezi skupinami
- HIV / AIDS
- alkoholismus
- fenomén dětského bezdomovectví
- migrace“ (www.acho.caritas.cz, staženo 2012-04-08a)

1.3.1 Politická nestabilita

Politická nestabilita má vliv na celkové fungování státu. Pokud se političtí činitelé soustředí především na mocenské spory, nemohou se plně věnovat státní agendě a řešení palčivých problémů. Politická, ekonomická a sociální situace na Ukrajině se může začít zlepšovat teprve tehdy, až bude politika funkčním a solidním prostředím, ve kterém se politické strany i jednotliví politici alespoň v mezích slušnosti respektují.

1.3.2 Korupční prostředí

„Ukrajina je velká země s obrovským potenciálem jak v průmyslu, tak v turistickém ruchu, který bohužel není zdaleka naplno využit. Je tomu tak převážně kvůli politickým tahanicím a zkorumpovanosti politiků. ... Předvolební kampaň se vyznačovala především nezájmem Ukrajinců a jejich skepsí, že jejich hlas může něco rozhodnout. Přestože země byla plná předvolebních plakátů, nikdo je neničil, nikoho nezajímaly.“ (www.ukrajina.orbion.cz, staženo 2012-03-06)

1.3.3 Sociální rozdíly mezi skupinami

Špatný sociální systém spolu s bující korupcí jsou jedním z důvodů, proč se na Ukrajině prohlubuje rozdíl mezi bohatými a chudými, mezi městy a venkovem. Ve velkých městech na první pohled nejsou rozdíly patrné. Najdeme v nich spoustu nových budov, dobrých aut a mnoho nákupních center. Ovšem hned na okraji měst stojí staré zchátralé domky. V zapadlých koutech země je pak chudoba znát ještě více.

1.3.4 HIV/AIDS

Co se týče počtu lidí, kteří jsou infekcí HIV nakaženi, zaujímá Ukrajina v rámci Evropy první příčku. Ve světovém měřítku je to pak 17. místo. Podle údajů na webových stránkách (www.cia.gov, staženo 2012-04-05) žilo v roce 2009 na Ukrajině 350 tisíc infikovaných lidí, z nichž 24 tisíc této nemoci podlehl.

„Ukrajina se v současnosti potýká s nejhorší epidemií AIDS v Evropě. Situace se však může ještě zhoršit – zásoby potřebných léků se kvůli korupci úřadů ztenčují. ... Mezinárodní humanitární organizace, které potřebné léky na Ukrajinu z části dodávají a terapii ze 40 % i financují, již pohrozily, že pomoc zastaví, nepřijme-li země účinná protikorupční opatření. Podle představitele nadace Ukrajinská síť pro lidi s HIV Dmytra Šerembeje to může v příštích měsících znamenat smrt tisíců pacientů včetně dětí.“ (www.zdn.cz, staženo 2012-04-08)

1.3.5 Alkoholismus

"Alkohol musíme považovat za tvrdou, silně návykovou drogu, obzvláště v psychicky těžkých obdobích, kdy se stává berličkou. Její nebezpečnost spočívá v tom, že je všude, je legální a patří k různým rituálům (např. oslavy).“ (www.alkoholik.cz, staženo 2012-04-08)

Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) je Ukrajina ve spotřebě tvrdého alkoholu na čtvrtém místě na světě. Vysoká konzumace alkoholu zapříčiňuje bezpočet smrtelných onemocnění, ale také vede k destrukci sociálních vztahů. Právě alkoholismus je jednou z nezanedbatelných příčin následující problémové oblasti, dětského bezdomovectví.

1.3.6 Fenomén dětského bezdomovectví

„Dětské bezdomovectví je na Ukrajině aktuálním problémem. Podle ukrajinských zdrojů žije v současné době na ulici z různých důvodů přibližně 120 tisíc dětí.“ (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-11b)

Mezi příčiny, které přivedly děti na ulici, patří: alkoholismus a násilí ze strany rodičů, chudoba a nemoc rodičů, život v rodině s mnoha členy, nesouhlas se stylem života rodičů, násilí ze strany jiných členů rodiny. Děti žijící na ulici si musí sami shánět potravu a peníze. Často se však kvůli obživě ocitnou v situacích, ve kterých se dostanou do konfliktu se zákonem. Nemoci, drogy, alkohol, cigarety a sexuální zneužívání patří mezi jevy, se kterými se děti žijící na ulici musí potýkat. (Naděje pro Ukrajinu, 2008)

1.3.7 Migrace

Ukrajinci často emigrují do zemí Evropské unie s vidinou lepšího výdělků. Problémy s tím spojené jsou jednak to, že nechávají své děti v péči prarodičů, kteří však nemají dostatečné prostředky, a také fakt, že po návratu na Ukrajinu se jim práce vykonaná na území jiného státu nezapočítává do jejich budoucí penze. (Naděje pro Ukrajinu, 2008)

„V roce 2009 pokračovala emigrace z Ukrajiny. Podle ministra Yuriye Lutsenka ze země odešly 2 až 4 miliony emigrantů. Cílové země se nezměnily - Polsko zůstalo cílovou zemí sezónních pracovníků, do České republiky, Itálie, Španělska, Řecka a Portugalska mířili naopak dlouhodobí migranti.“ (www.migraceonline.cz, staženo 2012-04-08)

Všechny výše popsané problémy současné ukrajinské společnosti jsou vzájemně propojeny. Nelze se zaměřit pouze na jednu oblast s cílem problém odstranit. Zlepšení situace na Ukrajině vyžaduje komplexní řešení. Za nejdůležitější považuji zlepšení politického systému a zavedení efektivních opatření a efektivních zákonů upravujících sociální a ekonomickou situaci. Dokud se však Ukrajina tzv. nepostaví na vlastní nohy, budou se i nadále na jejím území angažovat zahraniční humanitární organizace. Není v silách jednotlivých organizací přinést komplexní řešení problémů Ukrajiny. Mohou se však zaměřit na jednotlivé problémové oblasti a přispět tak ke zlepšení životní úrovně obyvatel ukrajinského státu.

2 Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce

Tato kapitola se zaměřuje na stručný popis základů a pravidel humanitární a rozvojové pomoci. Mezinárodně stanovené standardy musí dodržovat každá humanitární organizace, proto považují za přínosné uvést ve své práci úryvky z mezinárodních úmluv. Za důležité také považují objasnit rozdíl mezi humanitární pomocí a rozvojovou spoluprací.

2.1 Humanitární pomoc

Humanitární pomoc (dále HP) je popisována jako bezprostřední reakce na krizovou situaci. Krizová situace je pak chápána jako situace, ve které jsou v důsledku přírodní katastrofy nebo lidské činnosti narušeny podmínky pro důstojný život obyvatel. HP by měla být poskytnuta co nejdříve a na co nejkratší dobu. Při poskytování pomoci na sebe humanitární pracovníci berou zodpovědnost za dodržování mezinárodních práv a standardů HP. Podle Kmocha (1993, s. 1) by se základními potřebami a obnovou důstojného života měla řídit jakákoliv HP.

HP je tedy krátkodobá pomoc, která uspokojuje základní životní potřeby lidí, jež postihla přírodní katastrofa nebo vojenský konflikt. Také se snaží navrátit život těmto lidem do podoby, jakou měl před krizí.

„Hlavním cílem HP je:

zmírnění útrap lidí,

ochrana životů,

respekt vůči lidské důstojnosti.“

(www.rozvojovka.cz, staženo 2012-04-08)

Podle Ministerstva zahraničních věcí ČR se HP poskytuje v souladu s mezinárodně uznávanými humanitárními principy. Těmi jsou lidskost – záchrana životů, nestrannost – pomoc je poskytována všem bez rozdílu, neutralita – HP se nepřiklání na žádnou stranu konfliktu a nezávislost – HP není ovlivněna politiky ani jinými dárci či příjemci. Ministerstvo do moderní definice HP zahrnuje také prevenci katastrof a přípravu na jejich lepší zvládnutí. (www.mzv.cz, staženo 2012-04-11)

2.1.1 Humanitární charta

„Charta stanoví zákonnou odpovědnost států a orgánů za zajištění práva na pomoc a ochranu. Nejsou-li je státy schopny poskytnout, musí povolit intervenci mezinárodních

humanitárních organizací. ... Charta se zabývá nejzákladnějšími požadavky na uchování života a důstojnost osob zasažených přírodní katastrofou nebo ozbrojeným konfliktem. ... Humanitární charta a Minimální standardy jako celek zlepšují úroveň odpovědnosti při snahách o poskytnutí humanitární pomoci“ (Kmoch V., 1993, s. 1) Charta vyzdvihuje důležitost následujících principů: práva na důstojný život, rozdílu mezi bojujícími a civilisty a principu nevystavení opětovnému nebezpečí. Další oblastí, kterou Humanitární charta upravuje je role a odpovědnost humanitárních organizací. V poslední, třetí části Humanitární charta upravuje minimální standardy, které vycházejí ze zkušeností organizací při poskytování HP.

2.1.2 Humanitární standardy

Každá humanitární intervence se zaměřuje na zajištění čtyř základních oblastí (vodu/hygieny, potraviny/výživu, obydlí, zdravotní péči). V současnosti se k nim nově řadí i oblast psychosociální pomoci. Konkrétní postupy a jednotlivé povinnosti humanitárních pracovníků jsou od roku 1998 zakotveny v souborech norem Sphere Standards. (www.rozvojovka.cz, staženo 2012-04-08)

Minimální standardy pro zásobování vodou a hygienická opatření, pro výživu, pro potravinovou pomoc, pro poskytování nouzového přístřeší a jeho plánování a pro zdravotní péči vyjadřují principy a práva stanovená v Humanitární chartě. Svou činnost humanitární organizace staví na základních předpokladech pro poskytnutí pomoci potřebným lidem, které jsou stanoveny v mezinárodních úmluvách o lidských právech, o uprchlících a v mezinárodním humanitárním právu. Etický kodex Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce a nevládních organizací pro poskytování pomoci v krizových situacích je pro humanitární organizace dalším výchozím materiálem. (Kmoch V., 1993, s. 15)

2.1.3 Možná úskalí a problémy

Problémy spojené s HP jsem rozdělila do dvou kategorií.

1) Problémy spojené s průběhem a organizací HP

Jak je uvedeno výše, HP by měla přijít bezprostředně po vzniklé katastrofě. Platí zde pravidlo: Čím rychleji, tím lépe. Bohužel však dochází k případům, kdy HP dorazí k potřebným opožděně. Ať už z důvodů složité dopravy, nepřipravenost, či přílišné byrokracii. „Problém nastává v okamžiku, kdy humanitární pomoc proudí do poškozených

koutů světa příliš dlouho nebo i jen o něco déle, než je nutné, a kdy je místní obyvatelstvo pohromou a následnou pomocí jakoby paralyzováno.“ (www.ecn.cz, staženo 2012-04-08)

V případě HP poskytované v průběhu válečného konfliktu nemůžeme brát na lehkou váhu bezpečnost humanitárních pracovníků, kteří se v některých situacích mohou stát obětí teroristických únosů. „V nebezpečných zemích a oblastech používáme většinou strategii tzv. pasivní bezpečnosti, což znamená, že jezdíme pokud možno v místních, spíš špinavých a nevýrazných autech a nedáváme o sobě vědět, že jsme cizinci.“ (Urban, 2008, s. 65)

2) Problémy, které vznikají jako následek HP

HP má i svou odvrácenou stranu. Pokud je totiž poskytována dlouhodobě a bez zřetele na její skutečnou potřebnost, může si příjemce HP vytvořit závislost. Podle Radky Průšové (www.ecn.cz, staženo 2012-04-08) není dobře míněná pomoc vždy skutečně účinná. Může se například stát, že ji lidé začnou přijímat se samozřejmostí, a pokud se její přísun zastaví, budou to pokládat za projev sobectví bohatých.

„Člověka, který poprvé navštíví Keňu, nejspíš zarazí, jaké plochy úrodné půdy zůstávají neobdělané, zatímco lidé v několika oblastech této východoafrické země nastavují prázdné ruce a čekají na pomoc. Plody, které jim příroda štědře nadělila, využívá jen několik z nich. Další se spoléhají na druhé, nejlépe na pomoc z venku.“ (www.ecn.cz, staženo 2012-04-08)

2.2 Rozvojová spolupráce

Humanitární pomoc by tedy měla být co nejrychlejší, nejefektivnější a co nejkratší. Naopak rozvojová spolupráce (dále RS) je dlouhodobý proces. Je to činnost provozovaná humanitárními organizacemi či vládami jednotlivých států. V případě velkých živelných katastrof nebo v poválečném období RS často navazuje na prvotně poskytnutou HP. Podle Ministerstva zahraničních věcí ČR (www.mzv.cz, staženo 2012-04-11) lze rozdíl mezi HP a RS definovat následujícím způsobem: „Obecně lze humanitární a rozvojové potřeby odlišit tak, že rozvojové potřeby pokrývají široký okruh dlouhodobých soukromých i společenských aspektů důstojného života (viz Rozvojové cíle tisíciletí), zatímco humanitární potřeby jsou časově i sektorově bezprostředněji koncentrované kolem elementárního zachování života jednotlivce i komunity.“

Naopak autor článku na webových stránkách (www.rozvojovka.cz, staženo 2012-04-08) definuje RS z historického hlediska: „Termín rozvojová spolupráce se zrodil po druhé světové válce jako výraz modernější formy humanitární tradice, symbolizující obecnější a širěji pojatý lidský rozvoj a partnerský postoj zúčastněných stran. Spolupráce se zaměřila na monitorování dlouhodobých sociálních a ekonomických podmínek, ve kterých lidé v méně rozvinutých zemích světa žijí, a na hledání způsobů, jak by se tyto podmínky daly globálně zlepšit.“

Existuje spousta forem financování RS s vybranými rozvojovými zeměmi. Pokud stát uzavře smlouvu s konkrétní vládou přijímající země, jedná se o tzv. dvoustrannou spolupráci. Podpora RS může být realizována i skrze příspěvky mezinárodním organizacím jako jsou Světová banka nebo agentury OSN. V tomto případě hovoříme o multilaterální pomoci. Měnové instituce mohou poskytováním zvýhodněných půjček rozvojovým zemím realizovat další způsob RS. Tato forma je však diskutabilní, neboť za určitých okolností může zvýšit zadluženost rozvojových zemí. Novým způsobem, jak poskytovat RS je rozpočtová a sektorová podpora pro rozvojové země. Konkrétně jde o přesun financí do státního rozpočtu rozvojových zemí. Vlády zemí je rozdělí do jednotlivých sektorů podle svých vlastních priorit a potřeb. Výhodou tohoto způsobu RS je zlepšování schopností vlád úspěšně hospodařit s finančními prostředky své země. Jedním z nejefektivnějších nástrojů je tzv. Mezinárodní finanční nástroj pro imunizaci. Finanční instituce nakoupí dluhopisy vydávané konkrétním státem. Ten tak okamžitě získá prostředky v hotovosti, které využije na podporu rozvojových zemí. (www.rozvojovka.cz, staženo 2012-04-08)

Konkrétní způsob realizace RS je stanoven v rozvojových projektech. Ty mají různou formu i rozsah. Existují malé komunální projekty a naopak velké projekty, například s cílem vybudovat v přijímající zemi infrastrukturu. Každý projekt by měl být psán na základě opravdových potřeb obyvatel rozvojových zemí. Pro posouzení kvality projektu se používají měřítka, která vznikla na základě dohody mezi hlavními dárci RS. Do kvalitního projektu by měly být zapracovány tři základní principy: partnerství, systémovost, dlouhodobá udržitelnost. Princip partnerství zahrnuje úzkou spolupráci s místními organizacemi a respekt k místní kultuře. Pokud je projekt systémový, tak je ušitý na míru potřebám konkrétní země. Zapojuje co nejvíce místních lidí a zaměřuje se na řešení problémů, které i oni shledávají důležitými. Pojem dlouhodobá udržitelnost

označuje trvanlivost dopadů konkrétního projektu. Respektive, aby výsledky projektu byly využity v budoucnosti i po jeho skončení. (www.rozvojovka.cz, staženo 2012-04-08)

2.2.1 Témata rozvojové spolupráce

Vlády a jednotlivé humanitární organizace využívají pro podporu RS různých nástrojů. Kromě toho mají možnost výběru, na jakou tematickou oblast, problematiku RS se zaměří. V následujících odstavcích popisují celkem osm základních témat RS.

1. Boj s bezprostřední chudobou – odstranění chudoby a hladu je základním předpokladem pro jakýkoliv další rozvoj. Každý čtvrtý obyvatel Země přitom žije na hranici hladu. V této oblasti proto RS podporuje domácí pěstování potravin s cílem přivést pěstitele k osamostatnění a zajistit tak dlouhodobou udržitelnost.

2. Podpora vzdělávání – negramotnost a nedostatek vzdělání jsou jednou ze základních příčin zaostalosti zemí. Z toho důvodu patří vzdělávací projekty ke klíčovým. Hlavně vzdělání obyvatel může postavit danou zemi na vlastní nohy.

3. Podpora zdravotnictví – v poslední době představuje největší hrozbu HIV/AIDS a jiné vysoce nakažlivé choroby. Mnohé projekty RS se tudíž zaměřují jednak na prevenci a zlepšení zdravotnictví v dané zemi, ale také na pomoc nakaženým lidem.

4. Rozvoj podnikání – chudoba obyvatel jde ruku v ruce s vysokou nezaměstnaností. Chybí pracovní místa, a ta, která existují, jsou většinou špatně placená. V této oblasti se RS snaží rozvíjet podnikání formou podpory podniků, zřizování dílen, či vzdělávání obyvatel prostřednictvím různých kvalifikačních kurzů.

5. Fyzická infrastruktura – každá rozvojová země potřebuje investovat do rozvodů pitné vody, vybudování pozemních komunikací a moderní telekomunikace, která souvisí například s rozvojem podnikání.

6. Životní prostředí – rozvojové projekty se často zabývají řešením různých problémů životního prostředí.

7. Energetické zdroje – v této oblasti se RS věnuje realizaci projektů v oblasti náhradních zdrojů energie nebo zavádění úsporných opatření v daných systémech.

8. Gender a demokracie – dodržování lidských práv a podpora vzdělávání žen patří ke stále více realizovaným projektům.

(www.rozvojovka.cz, staženo 2012-04-08)

2.2.2 Rozvojové cíle tisíciletí

Všech 191 členských států OSN v roce 2000 přijalo plán, který se zaměřuje na odstranění nebo alespoň zmírnění palčivých problémů v rozvojových oblastech. Vytyčili si cíle, kterých chtějí v rozvojové spolupráci do roku 2015 dosáhnout. Bohaté země by podle OSN neměly ignorovat miliardy lidí, kteří žijí na pokraji chudoby a hladu. Měly by se snažit zastavit šíření smrtelných nemocí, jako je AIDS. Každoročně se 11 miliónů dětí nedožije pátého roku života z důvodů, kterým lze předcházet. Bohaté země mají dostatek prostředků i technologií pro realizaci RS a proto by měly přijmout svůj díl odpovědnosti vůči méně rozvinutým částem světa. Konkrétní cíle známé pod názvem Rozvojové cíle tisíciletí jsou následující:

1. Odstranit extrémní chudobu a hlad
2. Zpřístupnit základní vzdělání pro všechny
3. Prosazovat rovnost pohlaví a posílit postavení žen
4. Omezit dětskou úmrtnost
5. Zlepšit zdraví matek
6. Bojovat proti HIV/AIDS, malárii a jiným nemocem
7. Zajistit trvalou udržitelnost životního prostředí
8. Vytvořit globální partnerství pro rozvoj

(www.osn.cz, staženo 2012-04-13)

2.2.3 Možná úskalí a problémy RS

Podle Viktora Paggio, místopředsedy výboru pro obranu a bezpečnost a účastníka Mezinárodního humanitárního kongresu v Praze 2012, který se ve své minulosti zabýval problematikou rozvoje, je jedním z problémů, který se při RS může objevit, krátkozrakost a neefektivnost projektu. Dárci, např. firmy, jsou ochotni finančně dotovat projekt, ovšem pouze za předpokladu, že z něj bude rychlý a dobře viditelný výstup. Na následnou spolupráci a vývoj se už nesoustředí. Proto je důležité zaměřit se na udržitelnost projektu a přesvědčit dárce o důležitosti dlouhodobější spolupráce. Dalším problémem může být

promítání kultury dárcovské země do zvyků obyvatel země přijímající. Humanitární pracovníci by měli mít na paměti princip partnerství. V neposlední řadě pak Viktor Paggio zdůraznil důležitost koordinace na mezinárodní úrovni. Právě koordinace jednotlivých národních organizací zajistí, aby byla RS více komplexní a tím i účinná.

Při poskytování rozvojové spolupráce se může stát, že se na ní přijímající cílová skupina stane závislá. Jak tvrdí Lukáš Polícar (www.blog.aktualne.centrum.cz, staženo 2012-04-08) „pokud stavíme rozvojovou spolupráci (dlouhodobou) na principech humanitární pomoci (adresné s cílem krátkodobě zajistit přežití, první pomoc), vytváříme tak závislost přijímajícího státu na naší pomoci. ... Myslíme-li to s „pomocí“ vážně, měli bychom spíše přijít s nabídkou spolupráce /služby a vyžadovat za ní na oplátku něco zpět.“

3 Vybrané humanitární organizace

Pro popis projektů na Ukrajině jsem si vybrala čtyři následující české humanitární organizace: Arcidiecézní Charitu Olomouc, Diecézní Charitu Ostrava a Člověka v tísni. Ukrajina jako země východní Evropy a především země bývalého Sovětského svazu nabízí spoustu možností pro navázání rozvojové spolupráce, přestože nepatří mezi nejčastější cílové země humanitárních organizací. HP, až na výjimečné případy, např. povodně, není na Ukrajině, na rozdíl od RS, tolik potřebná. Proto se následující kapitoly budou zaměřovat převážně na popis rozvojových projektů. Pro lepší přehled o působení českých organizací na Ukrajině jsem vytvořila mapu znázorňující konkrétní místa, na kterých jednotlivé organizace realizují své projekty. Mapa je zařazena v přílohách.

4 Charita Česká republika

Charita ČR je jednou z našich nejstarších humanitárních organizací. Za komunismu byla její činnost zakázána. Obnovena byla roku 1992. Charita ČR je součástí mezinárodní sítě charit Caritas Internationalis. Charita je celosvětové hnutí, které svou činností podporuje potřebné země, a které se inspirovalo příkladem křesťanské víry a Katolického sociálního učení. Základy aktivit jsou pro charity v různých zemích stejné. Zprostředkovávají pomoc a podporu jak na komunální, tak na mezinárodní úrovni. Provozují domovy důchodců i školy pro bývalé dětské vojáky. Poskytují péči lidem s HIV/AIDS, organizují kampaně na ochranu lidských práv atd. (www.caritas.org, staženo 2012-04-10a)

4.1 Caritas Internationalis

Dříve než přistoupím k popisu Charity ČR, stručně přiblížím strukturu mezinárodního celku, jehož je Charita ČR součástí. Caritas Internationalis má celkem 165 členů. Sdružuje charity daných států. Je administrativně rozdělena do sedmi regionů (Afrika, Asie, Evropa, Latinská Amerika a Karibik, Střední a Severní Amerika a Oceánie), které pracují na společných aktivitách. Pod každý region spadají jednotlivé národní Charity, které se v daném státě dále člení.

Každé čtyři roky se ve Vatikánu schází zástupci všech členských zemí, aby projednali obsah budoucí činnosti a schválili rozpočet. Toto shromáždění také na další období čtyř let zvolí tzv. Výkonný výbor, který řídí aktivity konfederace. Shromáždění zástupců zemí volí ředitele Caritas Internationalis, generálního tajemníka, pokladníka a sedm regionálních ředitelů.

(www.caritas.org, staženo 2012-04-10b)

„Caritas internationalis v číslech:

- pracovníci Caritas pomáhají v průměru 24 miliónům lidí v 200 zemích ročně
- v Caritas pracuje 440 tis. placených zaměstnanců a 625 tis. dobrovolníků
- společná odhadovaná hodnota majetků všech organizací Caritas je 5,5 biliónů USD“

(www.caritas.org, staženo 2012-04-10c, přeložila Zuzana Andrisová)

4.2 Charita Česká republika

Po roce 1989 byla zavedena nejprve pod názvem Sdružení Česká katolická charita. V roce 2007 byla přejmenována na současný název. Zřizovatelem Charity ČR je Česká biskupská konference. Struktura této organizace je definována na webových stránkách Arcidiecézní charity Olomouc (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-10) a zní takto: „Charita ČR je samostatnou právnickou osobou, podle nových stanov, schválených 26. ledna 2000, je sdružením Diecézních a Arcidiecézních charit v České republice a dalších právnických osob založených na principech katolické církve a působících zejména v charitativní, humanitární, sociální a zdravotní oblasti. Přidruženými členy mohou být další právnické a fyzické osoby, jejichž činnost vychází z křesťanských principů. Celkem jsou v ČR dvě Arcidiecézní charity (v Praze a Olomouci) a šest Diecézních charit (v Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Litoměřicích, Ostravě a Plzni)“.

4.3 Poslání Charity ČR

Charita ČR je organizací fungující pod Katolickou církví. Pomoc poskytuje všem a bez rozdílu. Její motto je založeno na základních pilířích křesťanské víry a je zakotveno v Bibli konkrétně v Novém Zákoně. Následující úryvek z Bible, který cituji z webových stránek ACHO, umožňuje vytvoření základní představy o poslání charitních organizací:

*„Neboť jsem měl hlad, a dali jste mi najíst,
měl jsem žízeň, a dali jste mi napít,
byl jsem cizí, a ujali jste se mě,
byl jsem nahý, a oblékli jste mě,
byl jsem nemocen, a navštívili jste mě,
byl jsem ve vězení, a přišli jste ke mně.*

(Mt 25, 35-36)“ (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-10)

4.4 Činnost Charity ČR

Charita Česká republika působí na území ČR i v zahraničí. Škála jejích aktivit je široká. Zasílá humanitární pomoc potřebným lidem do postižených oblastí a organizuje dlouhodobé rozvojové projekty v různých částech světa. Poskytuje pomoc všem bez ohledu na jejich rasovou příslušnost, náboženství či národnost. Ve svých dlouhodobých projektech se zaměřuje na obnovu zdrojů oživy, vzdělávání, prevenci katastrof a zlepšování spolupráce s místními partnery. (www.charita.cz, staženo 2012-04-12a)

Hlavní pracovní náplní Charity ČR je pomáhat potřebným ve všech regionech České republiky a poskytovat jim zdravotní a sociální služby. Tyto služby jsou pro občany jakéhokoliv věku zajišťovány v zařízeních, které jsou provozovány a řízeny jednotlivými oblastními charitami. Mezi hlavní aktivity charit patří:

- Hospice – pečovatelské zařízení pro nevyléčitelně nemocné
- Charitní služby - humanitární sklady oblečení, půjčovny kompenzačních pomůcek, mateřská centra.
- Humanitární pomoc – v případě přírodní katastrofy na území ČR se všechny složky Charity ČR podílejí na humanitární pomoci a pomáhají zasaženým lidem.

Charita ČR nepracuje pouze s lidmi s českou národností. Na území naší republiky přebývají uprchlíci, kteří byli ze své vlastní země vyhnáni válečným konfliktem, chudobou nebo politickou situací. Pracovníci charit se jim věnují a snaží se jim pomoci v těžké životní situaci, ve které se ocitli.

(www.charita.cz, staženo 2012-04-12a)

Kromě toho, že jsou jednotlivé charity aktivní na území ČR, zajímají se i o situaci v zahraničí. Zkušenosti s poskytováním humanitární pomoci jiným zemím sbírají už do roku 1995. (Arci)Diecézní Charity prostřednictvím nejrůzněji zaměřených rozvojových projektů zlepšují životní podmínky lidí v mnoha zemích světa. (www.charita.cz, staženo 2012-04-12b)

V následujících dvou podkapitolách stručně popíšu činnost Arcidiecézní charity Olomouc a Diecézní charity ostravsko-opavské. Obě se v rámci svých zahraničních aktivit orientují na Ukrajinu a realizují tam několik rozvojových projektů.

4.5 Arcidiecézní charita Olomouc - ACHO

Historický vývoj má Arcidiecézní charita Olomouc (ACHO) společný s Charitou ČR. Po pádu komunistického režimu musela také začít od nuly. Bylo nutné založit veškeré služby, zařízení, najmout nové zaměstnance. Během několika let se činnost ACHO značně rozrostla. Podle informací zveřejněných na webových stránkách ACHO (www.ado.cz, staženo 2012-04-12) „dnes působí v olomoucké arcidiecézi již 49 farních (FCH) a oblastních Charit (OCH), které zřizují či provozují přes 100 charitních zařízení a služeb, v nichž pracuje více než 500 pracovníků pro téměř 4000 klientů denně! Dalším mnoha

tisícům pomáhají charity jednorázově či opakovaně, a to jak profesionálové, tak více než 1000 dobrovolníků.“ Kromě pomoci na území Olomouckého a Zlínského kraje se ACHO orientuje na rozvojové země. V současné době se zaměřuje na projekty na Ukrajině a Haiti. Přispívá tak k úsilí všech, kteří se snaží zachraňovat lidské životy a zajišťují životní podmínky pro důstojný život lidí. Mezi cílové skupiny ACHO patří podle I. Mludka (2008, s. 137) „nemocní, staří, zdravotně postižení, lidé bez přístřeší, matky s dětmi v tísní, drogově závislí, prostitutky, vězni, etnické menšiny, cizinci a uprchlíci, lidé postižení přírodními katastrofami nebo válkou.“

4.6 Diecézní charita ostravsko-opavská – DCHOO

Diecézní charita ostravsko-opavská je neziskovou organizací a zároveň jednou ze složek Charity ČR. Vznikla o něco později než ACHO a to v roce 1997. Poslání DCHOO se shoduje s obecným posláním Charity ČR. Pomáhá bez rozdílu všem lidem, kteří se ocitli v sociální, zdravotní nebo materiální nouzi. Naplňuje tak křesťanské přikázání lásky k bližnímu svému a dokazuje rovnost všech lidí. DCHOO koordinuje činnosti všech oblastních charit a farností. Kromě humanitární pomoci a rozvojové spolupráce se věnuje informačním a poradenským aktivitám. Pod DCHOO spadá Střediska pro humanitární pomoc, které realizuje rozvojové projekty na Ukrajině. (www.dchoo.caritas.cz, staženo 2012-04-13)

5 Projekty ACHO

ACHO se na Ukrajině angažuje už od data svého založení tj. od roku 1992. Během této doby realizovala velké množství humanitárních a rozvojových projektů. Mezi českými neziskovými organizacemi s místem působnosti na Ukrajině patří ACHO jednoznačně k nejaktivnějším. Díky zkušenostem nasbíraných za dlouhá léta je ACHO velmi dobře seznámena se situací na Ukrajině a se životními podmínkami tamních obyvatel. To humanitárním pracovníkům s ohledem na potřebnost obyvatel umožňuje přesněji stanovovat cíle projektů a vybírat nejvhodnější prostředky k dosažení těchto. Hlavním pilířem rozvojových projektů ACHO je podpora místních partnerských neziskových organizací, s kterými je už několik let v kontaktu, a kterým pomáhá v jejich aktivitách. Pracovníci ACHO projekty koordinují z České republiky a na Ukrajinu jezdí na monitorovací návštěvy. V následujících podkapitolách podrobně charakterizují čtyři projekty: Sociálně-pastorační centrum Lopatyn, Dětský domov Bortniki, Studentský fond a Vánoční balíček. Všechny tyto projekty se zaměřují na prevenci dětského bezdomovectví a na zlepšování životních podmínek dětí, které pochází ze sociálně slabých poměrů.

5.1 Sociálně-pastorační centrum Lopatyn

Prvním projektem, který popisují, je Sociálně-pastorační centrum Lopatyn. Hlavním impulzem pro založení tohoto centra byla hrozba dětského bezdomovectví ve vesnici Lopatyn a jejím okolí. Z toho vyplývá, že cílovou skupinu projektu tvoří děti. ACHO různými způsoby podporuje existenci centra. Ukrajinským partnerem ACHO v rámci tohoto projektu je fond Děti v nouzi. Vedoucí a zakladatelkou sociálně-pastoračního centra je absolventka Caritas-VOŠ v Olomouci.

5.1.1 Popis projektu

Nejdříve bych ráda vysvětlila, jakým typem zařízení Sociálně-pastorační centrum je. Funguje jako denní centrum pro děti, nikoli na bázi dětského domova. Zaměřuje se na děti, které mají kde bydlet, ale pochází z velmi chudých poměrů a jsou tzv. jednou nohou na ulici. V centru dostávají oblečení a jídlo. Poskytování těchto základních životních potřeb je prevencí dětského bezdomovectví. Centrum sídlí v budově, kterou v roce 2006 nadační fond Děti v nouzi získal od Městského úřadu v Lopatyne.

Podle informací Rostislava Strojvuse, koordinátora projektů na Ukrajině, se jedná o jednopatrový dům o výměře 202 m², se třemi pokoji v přízemí, třemi v prvním patře, se sklepem a s podkrovím. Při předání dům nebyl v dobrém stavu, proto prochází postupnou rekonstrukcí v závislosti na výši volných prostředků. V přízemí budovy centra vznikla jídelna, ve které mají děti pětkrát týdně teplé jídlo.

Podle ředitelky centra je tento typ poskytované služby nejdůležitější, neboť umožňuje dětem, aby se koncentrovaly na školu. Hlad by je mohl donutit jít žebrať na ulici. (Naděje pro Ukrajinu 2008)

V budově dále vznikly kanceláře a velký sál, který se využívá jako Sociálně-vzdělávací středisko pro mládež. Hlavní témata přednášek se týkají především prevence patologických jevů a také témat o důležitosti rodiny, dětských právech, smyslu zodpovědnosti a prevence stoupající rozvodovosti. V podkroví budovy pak funguje humanitární sklad. „Lopatyn má 4000 obyvatel, školu navštěvuje 560 dětí, z nichž 90 dětí pochází se sociálně slabých rodin,“ tvrdí Rostislav Strojvus.

„ACHO financuje projekt jak z Tříkrálové sbírky, která probíhá každý rok v lednu, tak z prostředků jednotlivých dárců,“ říká Rostislav Strojvus.

Pro představu kolik finančních prostředků ročně uvolňuje ACHO na tento projekt zde napíši údaj ze závěrečné zprávy ACHO z roku 2009: „Během roku 2009 bylo tomuto fondu poskytnuto 245 tisíc Kč na vybavení kuchyně, jídelny a na topení.“(www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-11b)

Podpora sociálně-pastoračního centra není poskytována pouze v podobě materiálního zajištění, jako jsou křbová kamna, oprava střechy nebo výbava kuchyně, ale pracovníci ACHO dbají i na dlouhodobou udržitelnost projektu. Proto pořádají školení pro pracovníky partnerské organizace. Spolupracují s místními úřady a snaží se je přimět ke spolupráci. Zavedla v centru malou prodejnu knih, která vydělala peníze na částečnou úhradu provozu centra. Ve zkratce lze projekt popsat takto: ACHO podporuje rekonstrukci a aktivity centra na jedné straně, na straně druhé se snaží o větší spolupráci mezi státními úředníky a místními nevládními organizacemi. (www.acho.charita.cz, 2012-04-11a)

5.1.2 Cíl projektu

„Cílem projektu je podpořit děti z nejchudších rodin. Vedlejší účinek projektu je prevence kriminality, podpora spolupráce státu a NNO (nevládních neziskových organizací) i podpora místních bohatších subjektů v pomoci sociálně slabším.“ (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-11b)

5.1.3 Hodnocení projektu

Za největší úspěch považuje Ladislav Kaprt, ředitel ACHO, úspěšnou spolupráci s místní samosprávou. Po schůzce se zástupci z České republiky se představitelé místní samosprávy rozhodli uvolnit ze svého rozpočtu prostředky a přispívat tak na některé aktivity fondu. Čeho konkrétně ACHO v rámci realizace projektu dosáhla, se můžeme dočíst v závěrečné zprávě z roku 2009 (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-11b): „ACHO zprostředkovala školení pro vedoucí pracovníky fondu. Díky jejich úsilí a finanční podpoře projektu Arcidiecézní charitou Olomouc vyčlenil úřad Radechov finanční prostředky na provoz fondu. Byla rovněž navázána spolupráce s místními úřady na podpoře projektů, které se budou postupně realizovat v budově fondu. V roce 2009 úspěšně pokračoval projekt jídelny pro děti ze sociálně slabých rodin a sociálně slabou skupinu obyvatelstva.“

O pokračování dobrých vztahů mezi vedením centra a místní samosprávou svědčí následující citace ze článku, který byl na webových stránkách ACHO (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-12a) zveřejněn dne 10. 10. 2011: „Ředitelka centra nyní referovala, že od místní samosprávy obdrželi do užívání pozemek, na kterém budou pěstovat ovoce a zeleninu pro svou jídelnu, která pomáhá při zabezpečování dětí z místních chudých rodin.“

Tento projekt hodnotím jako opravdu zdařilý. Podle mého názoru jsou cíle projektu naplňovány, neboť díky finančním darům a spolupráci ACHO s místním fondem Děti v nouzi se daří podmínky nejchudších dětí zlepšovat. Za zmínku také stojí, že se ACHO podařilo přesvědčit místní úředníky, aby se podíleli na financování projektu. Snaha probudit u vládních úředníků pocit zodpovědnosti za nejchudší část obyvatelstva je klíčová, neboť pouze změna ve státní sociálním systému může zajistit trvalou udržitelnost rozvojových projektů. V této oblasti má ACHO velmi dobře nakročeno a jsem si jistá, že se její snaha ubírá správným směrem.

5.2 Dětský domov Bortniky

Dětský domov Bortniky je druhým rozvojovým projektem ACHO. Partnerskou organizací ACHO v tomto programu je řád Miles Jesu (MJ), který byl v roce 1964 založen v USA španělským knězem Alphonsem Mariou Duranem. Hlavním posláním rádu je být a žít ve světě mezi lidmi a svým životem jim být příkladem. Řád MJ začal působit na Ukrajině v roce 1990. V Bortnikách tento řád začal budovat místo pro opuštěné chlapce z okolí, dětský domov. První děti přišly do domova v roce 1998. Oficiální registraci po prověření hygienických podmínek domov získal v roce 2004. Chlapci, kteří zde žijí, mají za sebou těžkou minulost. Pracovníci domova se jim však intenzivně věnují a snaží se rozvíjet osobnost každého z nich po všech stránkách. Pravidelná školní docházka je základním kamenem pro budoucí život chlapců, proto se na ni klade důraz a je považována za samozřejmost. (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-06)

5.2.1 Popis projektu

V Dětském domově Bortniky dnes žije 24 chlapců z blízkého i širokého okolí, z nichž téměř polovina jsou úplní sirotci. Tento domov je specifický tím, že vlastní 36 hektarů půdy, na kterých provozuje své hospodářství. To je pro fungování domova nepostradatelné. Nejen, že zajišťuje obživu pro děti i pracovníky rádu, ale slouží k tomu, aby si děti zvykly na práci a naučili se něco praktického do života. Komunita žijící v domově pěstuje pohanku, pšenici, brambory, mrkev, česnek atd. Pro obhospodařování svých polí využívají traktor a kombajnu, které dostaly před několika lety jako dar od Charity ČR. Domov spolupracuje a obchoduje s lidmi z okolí. Za vypěstovanou pšenici například domov z nedalekého města získá bezplatně chléb. Z domácích zvířat je možné v domově najít několik krav a prasat. (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-06)

Tento odstavec předkládá přehled darů, které Dětský domov Bortniky dostal od začátku spolupráce v roce 2004. Prostředky na nákup materiálních darů, či pro rekonstrukci areálu získává z Tříkrálových sbírek, nebo od soukromých dárců, jako tomu bylo u předchozího projektu. V roce 2007 ACHO darovala domovu částku 2000 USD na provozní náklady. Ve stejném roce ACHO domov několikrát navštívila a rozdala dětem oblečení (sponzorský dar OP Prostějov) a jiné drobné dary. Taky domovu přivezla tři PC. V roce 2008 ACHO sponzorovalo výstavbu sportovního areálu (fotbalové, volejbalové a basketbalové hřiště) v celkové hodnotě 12.000 USD. V roce 2009 ACHO podpořila výstavbu autodílny v hodnotě 129 tisíc Kč. (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-11b)

V roce 2010 se našly prostředky na plat uklízečky, což přispělo k celkovému zlepšení hygieny v domově a usnadnění života v něm. Do té doby se totiž chlapci museli o vše starat sami. V tomto roce se také spustil projekt „autodílna“, který momentálně pracuje jako pneuservis. Jeho služby se budou dále rozšiřovat. Plánuje se, že by „autodílna“ měla zajišťovat opravu automobilů a strojů, a také by měla poskytnout prostory pro autoškolu. (www.acho.charita.cz, 2012-04-11a)

5.2.2 Cíl projektu

Cílem projektu je finančními i materiálními dary dopomoci dětskému domovu k tomu, aby byl schopen samostatně fungovat a vydělávat na svůj provoz. Domov je zaměřen na rozvíjení schopností dětí, jejich motivaci, učí je žít ve společenství, vážit si druhých a starších a pěstuje v nich dobré návyky. (www.acho.charita.cz, 2012-04-06)

5.2.3 Hodnocení projektu

Tento projekt považují za velmi prospěšný. Dětský domov v Bortnikách by mohl jít příkladem rozvojové spolupráci, neboť ACHO svými dary podporuje místní rozvoj a soběstačnost dětského domova, a tak přispívá k rozvoji oblasti kolem domova. Spolupráce s místní komunitou se projevuje především v tom, že lidé z vesnice od dětského domova kupují živočišné i rostlinné produkty. Dětský domov tímto způsobem získává alespoň část peněz, které potřebuje na zajištění chodu domova a hospodářství.

Projekt také těží z řady pozitivních zkušeností, které ACHO získala během své činnosti v předchozích letech. Na Ukrajině se podílela na vybudování několika moštáren, pomohla pořídit traktory či vybavení dílen. Mezi nejoblíbenější dodávané přístroje patří lis na ovoce. Ukrajina je zemědělskou zemí, což má za následek, že oplývá velkým množstvím ovocných plodů, z kterých se lisuje šťáva. Lisy přinášejí finanční výnosy, které se následně investují zpět do projektů. (www.acho.charita.cz, 2012-04-12a)

Na tomto projektu oceňují také to, že domov funguje spíše jako velká rodina, než jako zařízení pro velký počet dětí. Dospívání dětí v příjemném a láskyplném prostředí je velmi důležité. Podle informací, které se mi podařilo shromáždit, se Dětskému domovu v Bortnikách vytváření takového prostředí daří.

5.3 Studijní fond

5.3.1 Popis projektu

Studijní fond je poměrně novým projektem. Vznikl v roce 2009. Od předešlých projektů se liší hlavně tím, že cílovou skupinou není komunita, nebo nějaké zařízení, ale jednotliví studenti. Projekt funguje na bázi adopce na dálku. Dalším rozdílem je způsob financování cílové skupiny. Zájemce z České republiky si vybere podle databáze ukrajinského studenta/studentku a toho/ji pak finančně podporuje ve studiu. I tento program patří k programům zaměřujícím se na prevenci dětského bezdomovectví. (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-12b)

Počet podporovaných studentů není nijak veliký. Přesné údaje o účastnících projektu Studijní fond lze vyčíst na internetu ze závěrečných zpráv z let 2009 a 2010. „Ve školním roce 2009/2010 fond podporoval dvě studentky.“ (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-12b) „Ve školním roce 2010/2011 bylo podpořeno celkem 9 studentů.“ (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-12a)

5.3.2 Cíl projektu

Podle údajů na serveru ACHO (www.acho.charita.cz, staženo 2012-04-12b) je cíl Studijního fondu následující: „Cílem projektu je vytvořit databázi dětí, které mají zájem o studium na vysoké nebo vyšší odborné škole. A zároveň vytvořit databázi dárců, kteří mají zájem tyto děti podpořit.“

5.3.3 Hodnocení projektu

Předpokládám, že důležitost vzdělání není třeba zdůrazňovat. Hlavní přínos projektu spočívá v podporování sociálně slabé mládeže při studiu na VŠ a VOŠ. Tím ACHO zajišťuje zvýšení počtu vzdělaných lidí, kteří se následně sami mohou podílet na rozvoji své země v jakékoliv oblasti. Vzhledem k jeho krátké době trvání projekt zatím nepodporuje velké množství studentů. Avšak z údajů závěrečných zpráv ACHO lze vyčíst, že zájem ze strany českých dárců pomáhat chudým studentům má stoupající tendenci, takže v budoucnosti můžeme očekávat zvýšení počtu jedinců v cílové skupině.

5.4 Vánoční balíček

5.4.1 Popis projektu

Tento projekt nepatří mezi rozvojové projekty ACHO, nicméně jsem se rozhodla ho zde uvést z důvodu, že i přes krátkodobost poskytne cílové skupině obrovskou radost. Projekt Vánoční balíček spočívá v jednorázovém obdarování dětí z dětských domovů a sociálně slabých rodin na Ukrajině v době Vánoc. Pro všechny obdarované je to velký zážitek. Některé děti dokonce dostanou dárek poprvé v životě. Projekt Vánoční balíček vznikl v roce 2008, v roce 2009 bylo na Ukrajinu dopraveno přes 200 vánočních balíčků. Dárky se vozí do míst, ve kterých ACHO realizuje své projekty. Jedná se např. o Sociálně-pastorační centrum v Lopatyne nebo o Dětský domov v Bortnikách. Zájem o tento projekt se stále zvyšuje. Zapojení českých dárců do projektu je snadné. Stačí kontaktovat Arcidiecézní charitu Olomouc. Každý dárci obdrží konkrétní informace o dítěti. Každý dárek, balíček by měl mít hodnotu okolo jednoho tisíce korun. Předchází se tak možnému zklamání, neboť děti si dárky pod stromečkem rozbalují společně. ACHO má o každém dítěti v tomto projektu všechny potřebné údaje, jako je jméno a příjmení, věk, výška, míry, váha, zájmy. Tyto informace pomáhají dárcům vybrat ten nejlepší balíček pro konkrétní dítě. V databázi je dnes evidováno 250. Na svých stránkách ACHO pro inspiraci zveřejnila seznam doporučených dárců. (www.acho.charita.cz, 2012-04-12c)

5.4.2 Cíle projektu

Cílem projektu je udělat radost chudým dětem a zároveň jim i účelně pomoci, neboť většinu dárců děti prakticky využijí.

5.4.3 Hodnocení projektu

Projekt Vánoční balíček rozhodně nepatří mezi rozvojovou spolupráci, ale i tak má v činnosti ACHO své důležité místo, neboť právě na Vánoce krásné a praktické dárky přináší dětem opravdovou radost, která jim umožňuje na chvíli zapomenout na chudobu v jejich každodenním životě. O Vánocích v roce 2011 našly všechny děti, které jsou do projektu zařazeny, pod vánočním stromečkem svůj dárek. To rozhodně považují za splnění vytyčených cílů.

6 Projekty DCHOO

DCHOO vykazuje na Ukrajině stejně jako ACHO nezanedbatelnou aktivitu. Ukrajina je její hlavní cílovou zahraniční zemí. Středisko humanitární pomoci je samostatnou organizační jednotkou DCHOO. Má na starosti koordinaci rozvojové spolupráce a humanitární pomoci v zahraničí. Na Ukrajině se však zaměřuje především na rozvojový aspekt poskytované pomoci. Z rozběhnutých kontinuálních projektů střediska jsem si vybrala ty nejdůležitější. Jsou jimi Adopce na dálku, Důstojný život, Domov pokojného stáří a Domov v Ivano – Frankivsku. Partnery střediska na Ukrajině ve výše uvedených projektech jsou Řeckokatolická farnost Tjačiv, Blahodyjnyj fond Oleskandry Chiry v Tjačivu a Kongregace Vtěleného Slova. Hlavním koordinátorem projektů na Ukrajině je Ondřej Rozkopal. Poznatky z ústní konzultace s ním, jsem zapracovala do popisu a hodnocení jednotlivých projektů. (www.dchoo.caritas.cz, staženo 2012-04-16)

6.1 Adopce na dálku

Ve dvou větách lze tento projekt definovat následujícím způsobem: „Adopce na dálku je dlouholetým prověřeným projektem Charity Česká republika. Středisko humanitární pomoci Diecézní charity Ostravsko – opavské jej na Zakarpatské Ukrajině realizuje již od roku 2002.“ (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-15a)

6.1.1 Popis projektu

Svou strukturou se podobá projektu ACHO Studijnímu fondu. Projekt také podporuje sociálně slabé děti ve studiu, čímž předchází dětskému bezdomovectví. Středisko humanitární pomoci DCHOO v případě tohoto projektu spolupracuje s neziskovou organizací Blahodyjnyj fond Olexandra Chiry, jehož koordinátoři zajišťují organizaci a průběh projektu v jednotlivých obcích na Ukrajině. Tento projekt je postavený na spolupráci s partnerskou ukrajinskou charitou, na elektronické databázi potřebných dětí a na jednotlivých sponzorech v ČR, kteří měsíčně posílají 600 Kč na bankovní účet DCHOO. (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-15b)

Jak tvrdí Ondřej Rozkopal, do projektu mohou být z kapacitních důvodů zařazeny jen dvě děti z jedné rodiny. Toto opatření je zavedeno z kapacitních důvodů, aby šanci

dostaly i děti z jiných rodin. V opravdu chudých rodinách totiž bývá víc jak pět dětí a ne na všechny se bohužel se vzděláním dostane.

Každý místní koordinátor má za úkol vytipovat potřebné děti ve své vesnici a následně odeslat středisku v Ostravě jejich údaje. Nejdůležitějším faktorem při výběru dítěte jeho potřebnost bez ohledu na národnost, náboženství či pohlaví. Podmínkou pro zařazení do projektu je aktuální studium dítěte. Záměnce o adopci si může vybrat dítě sám podle dat uvedených v elektronické databázi. S každým dárcem se uzavírá smlouva, ke které dostane fotografii a základní informace o dítěti, jeho rodině, sociálních podmínkách a navštěvované škole. S "adoptivním rodičem" se uzavře darovací smlouva na 1 rok nebo na dobu neurčitou. Potřebná finanční částka činí 7 200 Kč ročně (600 měsíčně). Rozložení splátek si „adoptivní rodič“ zvolí sám. Má na výběr z ročních, půlročních, kvartálních a měsíčních splátek. Příspěvek ve své roční výši je využit ve třech oblastech v tomto procentuálním zastoupení:

- 70% příspěvek dítěti,
- 20% příspěvek do společného fondu, z něhož se hradí sportovní, kulturní a jiné volnočasové aktivity všech dětí, ale také lékařská péče, příp. operace vážně nemocných dětí nebo pomoc dosud nezapojeným v projektu Adopce na dálku a příspěvek ukrajinským koordinátorům projektu,
- 10% režie DCHOO. (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-15b)

Z peněžní částky se hradí vzdělání dítěte (školní pomůcky, strava ve školách, jízdné, oblečení, ubytování), zdravotní péče, ubytování a strava v náhradních rodinách a domovech (týká se dětí bez rodičů) a případně i strava. Děti by svým „adoptivním rodičům“ alespoň jednou v průběhu roku měly napsat dopis. Tímto způsobem se zajišťuje zpětná vazba, která stimuluje další spolupráci. Samozřejmě, že dopisy je možné u DCHOO na požádání přeložit. V létě se pro „adoptivní rodiče“ pořádá zájezd na Ukrajinu, takže se mohou seznámit s prostředím, ve kterém děti žijí. Smlouvu pozbývá platnosti v případech, že: „dítě ukončí školní docházku či studium, zlepší se finanční situace rodiny dítěte, dítě se přestěhuje mimo oblast působení partnerské ukrajinské charity, dítě se ožení/vdá, výrazně poruší pravidla projektu, nebo v případě žádosti „adoptivního rodiče“, pokud z nejrůznějších důvodů nemůže v projektu pokračovat.“ (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-15b)

V roce 2011 byl projekt Adopce na dálku rozšířen do Ivano-Frankivské oblasti. Do projektu nebylo zařazeno pouze nové místo, ale i nová cílová skupina, kterou se staly děti s onkologickým onemocněním. Místním koordinátorem je Vitaly Saban zakladatel neziskové organizace Ty Anhel, která se problematice dětských onkologických onemocnění věnuje už několik let. V současnosti je formou Adopce na dálku podporováno šest nemocných dětí. (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-12c)

6.1.2 Cíl projektu

„Cílovou skupinou jsou pak děti ze sociálně slabých rodin, kterým má pomoc umožnit získat nejvyšší možné vzdělání a pozvednout hmotnou a duševní úroveň jejich rodin. Dlouhodobým cílem je zvýšení vzdělanosti a kvality života na Zakarpatské Ukrajině.“ (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-12c)

6.1.3 Hodnocení projektu

Tento rozsáhlý projekt podle mého názoru splňuje svůj cíl zvýšit kvalitu a vzdělanost života na Zakarpatské Ukrajině. O úspěšnosti Adopce na dálku svědčí čísla ze závěrečné zprávy z roku 2010, která mluví sama za sebe. Podle nich během sedmi let od roku 2002 do roku 2009 bylo uzavřeno 1547 smluv. Asi polovina z nich v průběhu byla vypovězena z důvodů, které jsem uvedla výše v popisu projektu. Za cifrou 1547 se skrývá stejný počet konkrétních osudů dětí, kterým realizace tohoto projektu zlepšila život a v mnohých případech je i zachránila před nebezpečným životem na ulici. Tento fakt potvrzuje úspěšnost projektu Adopce na dálku. Ze společného fondu, do kterého se odvádí 20% z každé splátky, se zaplatilo několik turnusů letních táborů. Z financí fondu se kupovaly časopisy pro děti a mládež, hradila se pomoc nemocným dětem atd. Existence společného fondu podporuje sociální citění dětí a uvědomění si nutnosti pomáhat bližnímu svému. (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-16a)

6.2 Projekt Důstojný život

Projekt důstojný život má stejnou koncepci jako projekt Adopce na dálku. Myšlenka začít podporovat seniory, kteří na Ukrajině žijí na hranici bídy, vznikla v roce 2003. Od té doby projekt úspěšně běží. Působí hlavně podhůří Zakarpatské Ukrajiny, kde bohužel zatím sociální systém nefunguje, tak jak by měl. (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-16b)

6.2.1 Popis projektu

Špatná funkčnost sociálního systému se nejvíce projevuje v odlehlých a chudých oblastech a je v současnosti stále dokola omílaným problémem Ukrajiny. DCHOO se prostřednictvím projektu Důstojný život, který realizuje ve spolupráci s Oblastní charitou Třebíč, snaží zmírnit současnou situaci. Stejně jako u předchozího projektu i v tomto případě spolupracuje s neziskovou organizací Blahodyjnyj fond Olexandra Chiry, který následně organizuje síť místních koordinátorů, kteří se v oblasti i lidi v nich žijící velmi dobře znají. Ve vesnicích žije nejen spousta nemohoucích seniorů, kteří pobírají ty nejnižší možné dávky, ale dokonce i těch, kteří nepobírají vůbec žádný důchod. Z toho vyplývá, že jejich příjmy, pokud nějaké mají, nemohou pokrýt náklady na základní životní potřeby jako je jídlo, oblečení, otop a léky (ve zdravotnických zařízeních se platí za všechny poskytnuté služby). (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-16b)

Projekt Důstojný život funguje na stejném principu jako předešlý projekt Adopce na dálku, akorát cílová skupina a tudíž i kritéria pro výběr potřebného se liší. Systém organizace, získávání prostředků i výběru potřebného je však totožný se systémem adopce dětí na dálku. Dárce si podle databáze vybere seniora, kterého bude následně po uzavření smlouvy podporovat. Na účet DCHOO pak ve smluvně dohodnutých intervalech zasílá stanovenou částku, která činí 3 600 Kč ročně. Finance jsou využity v následujícím poměru:

- 70% příspěvek senioru,
- 20% příspěvek do společného fondu, z něhož se hradí společenské, kulturní a duchovní aktivity pro seniory, ale jsou z něj také hrazeny náklady na léky a potřebnou lékařskou péči, apod. a příspěvek ukrajinským koordinátorům projektu,
- 10% režie DCHOO. (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-16c)

Za odeslané peníze jsou každý měsíc seniorům nakoupeny a domů dovezeny potraviny a základní potřeby jako čistící prostředky, hygienické potřeby a otop. Stejně jako u Adopce na dálku mají dárce možnost písemně komunikovat se „svým“ seniorem, popřípadě ho jet navštívit na Ukrajinu. Cesta „adoptivních rodičů“ se pořádá dvakrát ročně v letních měsících. Díky ní mají dárce možnost osobně se setkat s těmi, které podporují. Tato cesta za seniory je spojena s cestou „adoptivních rodičů“ projektu Adopce na dálku. Senioři jsou do projektu vybíráni podle informací místního koordinátora a kněze, přičemž

základním kritériem pro vstup do projektu je chudoba a potřeba. Diskriminace z hlediska pohlaví, rasy ani náboženství v tomto projektu nemá místo. (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-16c)

Pomoc konkrétnímu senioru je ukončena v případě, že dojde k:

- výraznému finančnímu nebo zdravotnímu zlepšení seniora,
- úmrtí obdarovaného,
- významnému porušení pravidel projektu,
- na žádost dárce, pokud v projektu nemůže, nebo nechce pokračovat. (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-16c)

6.2.2 Cíl projektu

Primárním cílem projektu je přispět ke zlepšení nelehké situace seniorů a postarat se tak o věkovou skupinu, na kterou se občas zapomíná. Cílovou skupinou projektu jsou senioři, kteří nepobírají důchod alespoň v minimální výši, která by jim zajistila důstojný život.

6.2.3 Hodnocení projektu

Zhodnocení projektu, alespoň co se týče poskytnutých darů, je přesně popsáno v závěrečné zprávě DCHOO z roku 2010 na webových stránkách (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-16a): „Podpora probíhala formou pravidelného každoměsíčního nákupu potravin, stejně jako v minulých letech. Řada seniorů byla podporována také materiálně – zejména šatstvem, lůžkovinami a inkontinentními pomůckami. Ze společného fondu projektu byl financován nákup léků, inkontinentních pomůcek, setkání seniorů u příležitosti Svátku matek a Vánoc, nákup vánočních balíčků a několik výletů seniorů na náboženské slavnosti.“ (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-16a)

Z hlediska nástrojů realizace projektu spadá Důstojný život spíše pod humanitární pomoc než pod rozvojovou spolupráci. Ve své základní podobě má formu materiální pomoci konkrétní osobě, i když jde o delší časový úsek, než jaký je pro HP charakteristický. Cíl projektu, tedy zlepšení nelehké situace seniorů, je podle mého názoru splňován, neboť díky skvělé spolupráci dárců a koordinátorů se povedlo, a stále se daří, zlepšit životní podmínky seniorů a zajistit jim tak důstojný život ve stáří, na což ukrajinský stát sám, ať už z jakýchkoliv příčin, nestačí. Přimět vládu, aby zapracovala na novém a

funkčním sociálním zabezpečení je běh na dlouhou trať, avšak pod koordinovaným nátlakem humanitárních a neziskových organizací se to může podařit. Prozatím se však humanitární organizace mohou zaměřit alespoň na formu pomoci konkrétním lidem a zlepšit tak jejich životní podmínky, než se o ně začne starat stát.

6.3 Projekt Domov pokojného stáří

Dalším projektem DCHOO zaměřeným na pomoc seniorům je Domov pokojného stáří. Od projektu Důstojný život se liší tím, že se kompletně stará o seniory, kteří už nejsou schopni důstojně žít bez cizí pomoci. Domov pro seniory vznikl v roce 2005 přestavbou původního kulturního domu ve vesnici Ušť Čorna na Zakarpatské Ukrajině. Domov pokojného stáří je jediným zařízením tohoto typu v celém regionu. (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-20)

6.3.1 Popis projektu

O chod domova se stará sestra Christofora, představená řádu Kongregace služebnic Panny Marie. Ta má společně s dalšími 6 zaměstnanci na starosti komplexní péči. Zajišťují stravu, úklid, praní a ošetrovatelské práce. Do domova také pravidelně dochází lékař, který seniory vyšetří. Kromě této každodenní nezbytné práce pracovnice domova pro seniory připravují doplňkový program. Snaží se, aby život jejich klientů měl kulturního ducha. Konkrétně jde o zprostředkování modlitebních setkání a různých společenských akcí. Domov má v současnosti kapacitu 15 lůžek, avšak o pobyt v Domově pokojného stáří je velký zájem. Probíhající rekonstrukce domu zajistí navýšení kapacity o deset míst, což umožní vyslyšet další zájemce. Na rekonstrukci domu se mimo jiné podílí čeští dobrovolníci, kteří do Ušť Čorne jezdí na pracovní brigády. (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-20)

Podle Ondřeje Rozkopala získává sestra Christofora Finanční prostředky na chod domova od různých dárců, ale také od ubytovaných seniorů. DCHOO podporuje činnost domova z každoroční tříkrálové sbírky, nebo z financí od konkrétních dárců. DCHOO se také snaží tlačit na místní úřad, aby na aktivity domova přispíval. Přimět úřady k financování domova však není lehké, neboť ze zákona žádná taková povinnost nevyplývá. V roce 2010 byl domov podpořen dotací Ministerstva zahraničních věcí ČR.

6.3.2 Cíl projektu

Cílem projektu je spolupracovat s vedením zařízení pro seniory a dopomoci domovu, aby byl schopen se finančně osamostatnit.

6.3.3 Hodnocení projektu

Vysoká poptávka po pobytu v Domově pokojného stáří ze strany seniorů je ukazatelem kvality odváděných služeb pracovníků domova. Důležitost existence tohoto zařízení podtrhuje také fakt, že je jediným svého druhu v regionu. Prostřednictvím darů, finanční podpory a práce dobrovolných brigádníků se daří rozšiřovat a zkvalitňovat poskytované služby. DCHOO realizuje v Domově pokojného stáří také odborné školení personálu. Tento projekt hodnotím pozitivně. Domov pokojného stáří alespoň částečně zaplňuje díru v sociálním systému a zpříjemňuje seniorům konec jejich života. Oceňuji také snahu DCHOO zapojit do financování Domova i místní úřad. Věřím, že to je jedna z cest, kterou by se měl projekt dále ubírat.

6.4 Projekt Domov v Ivano-Frankivsku

Podle Ondřeje Rozkopala je projekt Domov v Ivano-Frankivsku kontinuálním projektem DCHOO, která podporuje svou partnerskou organizaci na Ukrajině s názvem „Služebnice Boha a Panny Marie z Matara, Kongregace Vtěleného Slova“. Svými aktivitami projekt přispívá ke zlepšení situace dětského bezdomovectví, neboť se zaměřuje na pomoc sirotkům a dětem z rozpadlých rodin.

6.4.1 Popis projektu

Tento projekt probíhá v tzv. Městečku milosrdenství v Ivano-Frankivsku v okrajové části Krychivci. Městečko bylo založeno sestrami kongregace 13. listopadu 2004. Po celou dobu trvání domova se sestry snaží vytvořit pro děti, které pochází ze špatného prostředí, opravdový a důstojný domov. Naplňují tak základní duchovní motto kongregace, kterým je milosrdenství neboli „pevný vnitřní soucit k cizímu neštěstí, který nutí a povzbuzuje člověka přijít druhému na pomoc“ (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-21a). Sestry dětem žijícím v domově zajišťují základní životní potřeby jako stravu, oblečení a ubytování. Poskytují jim také zdravotní péči a snaží se děti rozvíjet na morální, intelektuální a pracovní úrovni. Kromě dětí v domově bydlí i opuštěné matky. Dopis od matky představené zveřejněný na webové stránce DCHOO (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-22) podává následující údaje: „*Momentálně žije u nás*

sedm osamělých matek s deseti dětmi, šest starších nesvéprávných žen, sedmnáct dětí předškolního věku, sedmnáct školáků, tři studentky a pět stálých dobrovolnic.“

Financování projektu probíhá podobně jako u projektů Adopce na dálku a Důstojný život. Jednotliví dárci přispívají na speciální účet buď jednorázově, nebo pravidelně. Záleží na jejich možnostech. Po uzavření smlouvy mezi dárcem a DCHOO získá dárci status patrona dětí v Městečku milosrdenství. Z peněz na účtu se odečte 10% na režijní poplatky. Zbytek putuje kongregaci a sestry s penězi naloží dle aktuální potřeby. Jednou za půl roku kongregace zasílá DCHOO podrobné vyúčtování. Informace z této půlroční zprávy jsou následně předány dárcům spolu s poděkováním sester a fotografiemi dětí. (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-21b)

6.4.2 Cíl projektu

„Obecným cílem a vizí projektu je pomoc ukrajinským dětem z neúplných a sociálně potřebných rodin k důstojnému osobnímu růstu, zajištění základních životních potřeb a získání odpovídajícího vzdělání.“ (www.shp-ukrajina.caritas.cz, staženo 2012-04-21a)

6.4.3 Hodnocení projektu

Projekt Domov v Ivano-Frankivsku dostává svému názvu, neboť pro děti vytváří skutečný domov. DCHOO podporuje kongregaci finančními příspěvky, které jsou pro chod domova nezbytné, ale také ukazuje sestrám možnosti získávání prostředků. Domov v Ivano-Frankivsku není soběstačný, ale funguje díky štedrosti druhých. Jeho činnost se přesto rozvíjí. V současnosti se opravuje druhá budova, kam se v budoucnu přestěhují matky s dětmi, což vytvoří nový prostor a sestrám to značně ulehčí práci. Zpětná vazba dárcům je na jedné straně zajišťována už zmíněnými pravidelnými zprávami od sester, na straně druhé DCHOO dává dárcům možnost se v létě podívat do Městečka milosrdenství a seznámit se s prostředím, ve kterém děti vyrůstají.

7 Člověk v tísni

Člověk v tísni (ČvT) je českou humanitární organizací, která má skvělou pověst a respekt nejen v ČR, ale také v zahraničí. Oficiálně jako obecně prospěšná společnost byla tato organizace zaregistrována v roce 1999, ale počátky její činnosti sahají už do roku 1992, kdy její zakladatelé prováděli humanitární aktivity pod názvem Nadace Lidových novin. (www.clovekvtsni.cz, 2012-04-21a)

Podle Šimona Pánka (Urban, 2008, s. 38) se to událo následovně: „Vzniklo to vlastně kombinací novinářiny a humanitární pomoci, aspoň tak to na začátku formuloval Jaromír Štětina: „Pojďme tam vozit pomoc a zpátky svědectví.“

Člověk v tísni dnes působí v různých destinacích světa (Asii, Africe, Evropě), kde na profesionální úrovni poskytuje humanitární pomoc a realizuje rozvojové projekty. Za dobu své existence působilo společenství ČvT ve 37 zemích světa, kde podporovalo obhájce lidských práv a demokratických svobod, či pomáhalo po přírodních katastrofách, nebo při vojenských konfliktech. Kromě aktivit provozovaných za hranicemi ČR vyvíjí ČvT svou činnost i v rámci České republiky. Zde se zaměřuje na terénní sociální práce a integraci menšin do společnosti. ČvT každoročně pořádá mezinárodní festival dokumentárních filmů Jeden svět, jehož tématem jsou lidská práva. Dokumenty z různých částí světa od roku 1999 přibližují aktuální globální problémy, ale také složitou situaci konkrétních zemí. Společnost ČvT spolupracuje po celém světě s velkým množstvím partnerů. (www.clovekvtsni.cz, 2012-04-21a)

Činnost ČvT je rozdělena do čtyř základních sekcí:

- „- sekce humanitární a rozvojové pomoci
- sekce podpory lidských práv a demokracie
- programy sociální integrace
- informační a vzdělávací projekty.“ (www.clovekvtsni.cz, 2012-04-21a)

Šimon Pánek, ředitel společnosti, považuje za velmi důležitý aspekt, který odlišuje ČvT od jiných organizací u nás i ve světě, podávání svědectví z postižených zemí. „Pro mne je potřeba vysvětlovat tyhle věci naprosto klíčová. Přivážet svědectví, diskutovat o nich, přesvědčovat, že tam, odkud jsem přijel, to nejsou vzdálené kraje, které nás nemusí

zajímat. Ale máme se starat, je to součást naší odpovědnosti. Byl a je to pro mě i jeden z motivů, proč jsem stále v Člověku v tísní.“ (Urban, 2008, s. 125)

7.1 ČvT a Ukrajina

Aktivity ČvT na Ukrajině se dělí do dvou oblastí. Jednou je Podkarpadská Rus, kde v minulých letech probíhal projekt obnovy turistického značení v oblasti s velkým turistickým potenciálem. Druhou částí Ukrajiny, kde se ČvT angažuje, je Krym. Hlavním tématem projektů probíhajících na Krymu je podpora lidských práv a demokracie. Pro účely své práce jsem si k popisu a přiblížení vybrala projekt na Krymu s názvem Posílení občanské angažovanosti krymské veřejnosti.

7.2 Projekt Posílení občanské angažovanosti krymské veřejnosti

Sektor podpory lidských práv a demokracie rozvíjí své aktivity na Krymu od roku 2005. Krym je za poslední desetiletí poznamenán etnickým napětím a politickými boji, které jdou ruku v ruce s demagogií občanů. Proto se společnost ČvT rozhodla působit v této oblasti prostřednictvím vzdělávání a podpory nevládních organizací a místních aktivit. Zaměřuje se hlavně na západní, východní a severní oblast, neboť tam je aktivita občanských organizací v porovnání s Jihem méně rozvinutá. Současný projekt Posílení občanské angažovanosti krymské veřejnosti navazuje na předchozí aktivity ČvT na Ukrajině. Projekt se rozběhl 1. 1. 2012 a skončí 31. 12. 2012. (www.clovekvtisni.cz, 2012-04-21b)

7.2.1 Popis projektu

Podle tvrzení Jakuba Šimáka, koordinátora projektu, se projekt se zaměřuje na podporu mladých aktivistů a nedávno založených nevládních organizací na Krymu. Většina z nich se již několik let věnuje místním problematice lidských práv. Ve své práci jsou vysoce motivovaní a pořádají vlastní akce. Aktivisté a organizace z různých regionů o sobě často navzájem nevědí, proto je ČvT navzájem propojuje a systematicky podporuje v jejich dalším rozvoji. V tomto roce se plánuje vytvoření sítě efektivně fungujících místních občansko-právních poraden. Organizace spravující poradny budou pracovat s místními komunitami prostřednictvím cílených kampaní, debat, vzdělávacích seminářů či promítání dokumentů o lidských právech, čímž zainteresovaným jedincům budou pomáhat rozvíjet jejich vlastní občanské aktivity. Vedlejším důsledkem tohoto projektu bude jeho vliv na širokou veřejnost. Ta v poradnách dostane informace o svých občanských právech. Veřejnosti se tak tímto způsobem poskytne občansko-právní poradenství v případě

problémů jednotlivců či organizací během jednání se státními úřady, které nepostupují vždy podle zákona.

Kromě plánovaného otevření sítě poraden pokračuje společnost ČvT v aktivitách, které provozovala i v minulých letech. ČvT pro aktivní skupiny krymských obyvatel pořádá semináře a studijní cesty. Poskytuje jim poradenství a malé granty, aby mohli realizovat své vlastní projekty. Také provozuje informační webový portál. V průběhu seminářů se účastníci obeznámí se způsoby získávání financí pro nevládní organizace, s možnostmi řešení problémů v regionu v souvislosti s komerčním sektorem a také s tím, jak mohou své výsledky efektivně zveřejnit. (www.clovekvtisni.cz, 2012-04-21b)

Podle poskytnuté informace od Jakuba Šimáka ČvT část finančních zdrojů, které jsou potřeba k zajištění chodu projektu, získává od Ministerstva zahraničních věcí ČR. Zbytek financí pak přichází od dárců, kteří se souhrnně označují jako Klub přátel ČvT. Na letošní projekt se část financí stále shání.

7.2.2 Cíl projektu

Podle slov Jakuba Šimáka je cílem projektu zvýšení kapacit a posílení spolupráce organizací na Krymu, které se zajímají o problematiku lidských práv.

7.2.3 Hodnocení projektu

Forma podpory aktivních seskupení na Ukrajině, která se uplatňuje nejen v rámci tohoto projektu, ale i v projektech minulých, je bezpochyby velmi přínosná. Svým zaměřením, na oblast dodržování lidských práv a demokracie, je tento projekt v rámci českých aktivit ojedinělý. Propojování a seskupování organizací se stejnou oblastí působnosti zvyšuje účinnost vytvářející se informační sítě na Krymu.

V minulém roce se 23 seminářů podle webových stránek ČvT zúčastnilo 300 představitelů iniciativních skupin a nevládních organizací. Ve městech západního Krymu, kde se nepodařilo navázat kontakt se žádnou nevládní organizací, byli ke spolupráci přizváni zástupci středoškolských studentů. V rámci projektu v roce 2011 bylo studentským klubům či nevládním organizacím poskytnuto 15 malých grantů na podporu jejich činnosti. (www.clovekvtisni.cz, 2012-04-21b) Realizace projektu se bohužel neobejde bez obtíží. Pracovníkům ČvT jejich práci komplikuje na jedné straně politická situace v zemi, na straně druhé administrativní problémy a problémy se subdavateli a kvalitou jimi poskytovaných služeb. Přesto dokážou pracovat na profesionální úrovni a

předávají cílové skupině projektu své zkušenosti z doby transformace v ČR v oblasti školství, médií a samosprávy.

Závěr

Cílem mé práce bylo popsat a přiblížit projekty českých humanitárních organizací na Ukrajině. Na Ukrajině působí mnoho různých českých neziskových organizací a fondů. Já jsem se však zaměřila na popis projektů tří velkých organizací (Arcidiecézní charity Olomouc, Diecézní charity ostravsko-opavské, Člověka v tísni), které se v humanitární oblasti delší dobu pohybují a patří ke špičce ve svém oboru.

Humanitární organizace se na Ukrajině realizují především prostřednictvím rozvojové spolupráce. S humanitární pomocí se setkáme například v případě povodní nebo chřipkových epidemií. Klíčová je pro Ukrajinu především rozvojová spolupráce, neboť svými různými formami v dlouhodobém měřítku přispívá k celkovému zlepšení situace na Ukrajině. Každá humanitární organizace si zvolí oblast, ve které se chce realizovat, i cílovou skupinu, na kterou se zaměří. Popisované projekty se proto, až na výjimky, liší jak svými jednotlivými cíli, tak i formou realizace. Jeden cíl však mají všechny projekty a všechny organizace společný: spolupracovat s Ukrajinou a zlepšovat životní podmínky tamního obyvatelstva.

Myslím si, že cíl mé bakalářské práce se mi podařilo splnit. Celkem jsem popsala a zhodnotila 9 různých projektů tří českých organizací. Informace o projektech jsem získávala z veřejně dostupných zdrojů na internetu a osobně nebo telefonicky u jednotlivých koordinátorů projektů. Těm jsem pokládala předem připravené otázky a odpovědi jsem zapracovala do popisu projektů. Svou práci považuji za přínosnou, neboť poskytuje vhled do projektů, které v současnosti na Ukrajině probíhají, a předkládá ucelený přehled nejvýznamnější činnosti českých humanitárních organizací na ukrajinském území.

Celkově hodnotím projekty velmi dobře, neboť dosahují hlavních cílů, které byly vytyčeny. Koordinátoři mají o své práci přehled a prostřednictvím spolupráce s jejich partnerskými organizacemi na Ukrajině se zaslужují o zlepšení kvality tamního života. Jejich snahu dopomoci ke svépomoci přesně vystihuje výrok koordinátora Ondřeje Rozkopala: „Buď potřebným dáme rybu, nebo je naučíme ryby chytat.“ Aby však jejich práce byla účinnější, je důležitá spolupráce a společná koordinace organizací jak na národní, tak na mezinárodní úrovni. Díky společné koordinaci totiž vznikne větší síť neziskových organizací, větší pole působnosti a vzájemné předávání informací mezi organizacemi. Přestože je koordinace mezi jednotlivými organizacemi na samém počátku,

objevují se náznaky a snahy o koordinaci činnosti např. mezi jednotlivými částmi Charity ČR.

Projekty, které jsem si pro účely své práce vybrala, jsou většinou financovány z Tříkrálové sbírky, nebo přímo od jednotlivých dárců. Projekty, ve kterých dárce materiálně nebo finančně sponzorují konkrétní osoby, jsou ošetřeny smlouvou mezi dárcem a organizací. Je zde velká průhlednost toku peněz, takže se neobjevují žádné kritiky ohledně možného zneužití prostředků. Dárce má u těchto projektů zpětnou vazbu ve formě fotografií nebo dopisů od svých svěřenců. U projektů, které jsou financovány z Tříkrálových sbírek, je těžší zajistit pro dárce zpětnou vazbu. Určitě není v silách Charity ČR, aby kontaktovala každého dárce. Je si však vědoma své odpovědnosti vůči sponzorům, proto se z jejích webových stránek nebo výročních zpráv dočtete, kam peníze plynuly a jak byly využity. Alespoň touto formou je občanům poskytnuta zpětná vazba. Na projekt Člověka v tísní jsou vyčleňovány prostředky z rozpočtu Ministerstva zahraničních věcí ČR. Zbylé potřebné finance Člověk v tísní získává od různých sponzorů, kterým pak podává informace o projektu.

Činnost humanitárních organizací, kterou ve své bakalářské práci popisuji, považuji za přínosnou ve všech jejích podobách, neboť všechny zastoupené organizace ji provádí profesionálně a se zřetelem na dlouhodobý dopad a rozvoj. Humanitární organizace by měly být inspirací pro každého z nás, neboť jejich činnost vyjadřuje solidaritu a pochopení pro ty, jež se nemají tak dobře, jako my.

Резюме

Настоящая бакалаврская работа посвящена теме проектов чешских гуманитарных организаций на Украине. Цель моей работы – дать описание некоторых проектов, которые на Украине реализуют гуманитарные организации, и, таким образом, представить взгляд на проблематику гуманитарной помощи и сотрудничества по развитию.

Причина выбора вышеуказанной темы - это осмысление факта, что наш мир несправедливо разделен на мир бедных и мир богатых. Сразу заметим, что в современном мире половина населения живет за чертой бедности. Чешская Республика входит в состав 35 самых богатых стран мира, несет часть глобальной ответственности за мировое положение. Опираясь на вышесказанное, я решила сравнить и проанализировать одиночные проекты, чтобы показать разные виды деятельности организаций. Украину, как страну принимающую помощь, я выбрала потому, что ее прошлое и настоящее связано с Чешской Республикой.

Бакалаврская работа сосредотачивает внимание на описании проектов чешских организаций, являющихся самыми активными в поддержке малоимущего населения Украины. Речь идет о следующих организациях: «Арцидиецезной карите Оломунец», «Диецезной карите остравско-опавской» и «Человеке в нужде». Поскольку на сегодняшний день еще нет книжного издания по теме деятельности гуманитарных организаций, я искала необходимую информацию главным образом в интернете, прежде всего на сайтах определенных организаций. Источниками для моего исследования являются книги о гуманитарной помощи и внутренние документы организаций. В своей работе я использовала метод поиска в интернете и опросный метод. Координаторам проектов на Украине я отправила опрос, касающийся проблематики реализованных проектов. Ответы координаторов включены в описании конкретных проектов. Опрос можно найти в приложении к данной работе.

В моей работе принимали участие профессиональные гуманитарные работники Ондрей Роскопал, Радка Бзонкова, Якуб Шимака, Ростислав Стройвус и Вероника Мехова. Они мне очень помогали на протяжении всего времени написания бакалаврской работы, также предоставляли нужные материалы.

Данная работа состоит из 7 глав. В начале работы я стараюсь объяснить настоящее положение украинского общества, на которое, несомненно, повлияла недавняя история. Украина находится в восточной части Европы и является «перекрестком» между Европейским союзом и Россией. Столица Украины - Киев, президент Украины - Виктор Янукович. Несмотря на свою богатую историю, современная Украина «утопает» в проблемах. Самым известным периодом в истории Украины является период Киевской Руси, существовавший в 10 веке. После нашествия татаро-монгольского ига Киевская Русь распалась. С 1775 года Украина долгое время была под господством России. В течение существования СССР, в состав которого Украина была включена в 1920 г., украинское население было свидетелем больших катастроф, как например, голод в 1932 г, мировые войны, проходящие на территории Украины, русификация населения и одной из последних крупных катастроф является взрыв на ядерной электростанции в Чернобыле в 1986 г. Все вышеперечисленные события вызвали недовольство и привели к созданию независимой демократической украинской в 1991 г. Однако долгий коммунистический режим, по моему мнению, принес много проблем современному украинскому обществу. Политическая нестабильность, коррупционная среда, социальная разница между общественными группами, наличие ВИЧ-заболеваний/СПИДа, алкоголизм, феномен детей-бомжей и миграция стали причинами деятельности гуманитарных организаций на Украине.

Вторая глава обращает наше внимание на общую проблематику гуманитарной помощи и сотрудничества по развитию. Эта глава характеризует гуманитарную помощь и сотрудничество по развитию и объясняет разницу между ними. Гуманитарная помощь должна быть оказана в кратчайшие сроки после стихийного бедствия или военного конфликта. Сотрудничество по развитию, наоборот, часто наступает после оказания гуманитарной помощи и длится минимально 4 г. Гуманитарная помощь сосредотачивается на основных жизненных потребностях таких как: обеспечение доступа к воде и гигиене, обеспечение пищей, местом проживания и медицинской помощью. Все указанные сферы обеспечения оформлены стандартами, принятыми на международном уровне. Тематами сотрудничества по развитию являются борьба с бедностью, поддержка образования, поддержка системы здравоохранения, развитие бизнеса, физическая

инфраструктура, окружающая среда, источники энергии, равенство полов и демократия. Деятельность гуманитарных организаций не обходится без проблем. Гуманитарные организации должны быть осторожны, чтобы люди не стали зависимы от предоставляемой помощи, чтобы работники организаций были доброжелательно настроены по отношению к иностранцам, организованны, гуманны и не навязывали коренным жителям свою культуру.

В третьей главе объясняется выбор гуманитарных организаций.

Четвертая глава характеризует самую крупную организацию в Чешской Республике – «Кариту ЧР». «Карита ЧР» принадлежит к международной единице «Каритас Интернациональс». На территории Чешской Республики «Карита» обеспечивает помощь предоставлением медицинских и социальных услуг. «Карита ЧР» делится на несколько региональных организаций. Из них на Украине работают «Арцидиецезная карита Оломуец» (АКО) и «Диецезная карита остравско-опавская» (ДКОО). Конкретные проекты двух вышеуказанных карит я характеризую в следующих главах.

Пятая глава представляет собой описание четырех самых важных проектов АКО, а именно следующие проекты: «Социально-пасторальный центр в Лопатыне», «Детский дом Бортники», «Студенческий фонд» и «Рождественский пакет».

«Социально-пасторальный центр в Лопатыне» работает как дневной центр для бедных детей. Они получают еду, у них появляется возможность ходить в школу. После школы проводятся различные мероприятия для детей. В центре организуются лекции для молодых людей и родителей. Цель проекта – поддержать детей в трудной ситуации. АКО финансирует некоторые расходы центра из ежегодных сборов.

Проектом «Детский дом Бортники» руководит дружественная организация АКО на Украине орден «Милес Йесу». В доме живет около 24 детей, мальчиков. Для работы этого дома очень важно хозяйство, в котором все заняты. Здесь есть несколько свиней, коров и 36 гектаров земли, на которых выращивают картофель, морковь, пшеницу и т.д.. Цель проекта – финансовыми и другими материальными вложениями помочь дому, чтобы сохранялась возможность самостоятельно работать и зарабатывать деньги для продолжения своей деятельности.

В проекте «студенческий фонд» доноры из Чешской Республики выбирают из электронной базы конкретного украинского студента, которого финансово поддерживают. В школьном году 2010/2011 в проекте участвовало 9 студентов.

Проект «Рождественский пакет» основывается на разовых акциях. Детей из детских домов и бедных семей на Украине поздравляют во время Рождества. Проект работает с 2009 г. и с тех пор на Украину было отправлено более 200 подарков. Как и в предыдущем проекте, в данном одиночные доноры выбирают себе ребенка по электронной базе данных и покупают ему подарок в ценовой категории около 1000 чешских крон.

Шестая глава состоит из характеристики проектов ДКОО, реализованных на Украине. Я уделила особое внимание четырем проектам. Конкретно речь идет о проектах: «Усыновление\удочерение заочно», «Достойная жизнь», «Дом спокойной старости» и «Дом в Ивано-Франкивске».

Проекты «Усыновление\удочерение заочно» и «Достойная жизнь» построены по одинаковому принципу. Доноры, желающие спонсировать бедного человека на Украине, заключают договор с ДКОО. Они обязываются отправлять определенную денежную сумму в назначенные сроки на банковский счет ДКОО. Проекты отличаются в целевых группах. Словом, «Усыновление\удочерение заочно» сосредотачивается на поддержке детей-сирот, тогда как «Достойная жизнь» концентрируется на обеспечении основных жизненных условий для пожилых людей.

«Дом спокойной старости» находится в деревне Усть Черна. Работники дома заботятся о клиентах, пожилых людях, которые уже не способны жить самостоятельно. Вместимость дома 15 коек. Проходящий сейчас ремонт обеспечит повышение вместимости на 10 коек. ДКОО поддерживает дома из денег, собранных на ежегодных сборах. Цель проекта – сотрудничать с работниками дома и помочь им стать самостоятельными.

«Дом в Ивано-Франкивске» это детский дом, в котором живет около 20 детей и 20 матерей с детьми. О них заботятся шесть монахинь, которые им дают пищу, одежду и образование. ДКОО поддерживает деятельность дома из средств конкретных чешских доноров, с которыми заключает договоры.

Седьмая глава касается характеристики следующей организации «Человека в нужде» (ЧВН) и ее проекта. Организация ЧВН начала работать в 1992 г. и с тех пор оказывала помощь в 37 странах мира. Свои проекты ЧВН организует на украинском Крыме с 2005 г. В бакалаврской работе я конкретно занималась проектом «Укрепление гражданской активности крымской общественности». Проект появился в этом году и вытекает из предыдущих проектов. Цель проекта – укрепление сотрудничества неправительственных организаций, занимающихся проблематикой прав человека. Для выполнения данной цели планируется создание сети консультаций, которые будут передавать людям информацию об их правах, что касается обращения с властями. Проект получил субсидию от Министерства иностранных дел ЧР.

По моему мнению, мне удалось выполнить цели, которые я определила в начале работы. Я подробно описала всего 9 проектов 3 чешских организаций. Проекты отличались не только своими целями, но также методами их реализации. Однако у них есть общая цель – улучшить жизненные условия граждан Украины и помочь им стать самостоятельными. Теоретическая и практическая значимость моей работы в том, что она предоставляет взгляд на проекты на Украине и представляет полный обзор самой важной деятельности чешских организаций на Украине. Данные проекты оценены мной высоко, поскольку они выполняют свои цели, и при выполнении работы я обнаружила следы злоупотребления финансами. Деятельность описанных гуманитарных организаций во всех ее видах считаю полезной, поскольку все организации ведут себя очень профессионально, имеют перспективу долгосрочного развития.

Seznam pramenů a použité literatury

Knižní zdroje

KMOCH, V. *Humanitární charta a Minimální standardy pro humanitární pomoc*. Praha 2003, ISBN: 80-7178-865-1

MLUDEK, I. *Socha příběhů a její kameny*. Olomouc 2008, ISBN: 978-80-254-1787-3

ŠVANKMAJER, M., et al. *Dějiny Ruska*. Praha 1995, ISBN: 978-80-7106-613-2

URBAN, J. *Extrémy a lidé blízcí: Rozhovor se Šimonem Pánkem*. Praha 2008, ISBN: 978-80-7262-545-1

Internetové zdroje

www.ado.cz, [online]

Dostupné z:

<http://www.ado.cz/obsah/arcidiecezni-charita-olomouc>, staženo 2012-04-12

www.acho.caritas.cz, [online]

Dostupné z:

http://www.acho.caritas.cz/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=105&Itemid=99, staženo 2012-04-06a

http://www.acho.caritas.cz/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=59&Itemid=98, staženo 2012-04-07

www.acho.charita.cz, [online]

Dostupné z:

http://www.acho.charita.cz/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=59&Itemid=108, staženo 2012-04-08

http://www.acho.charita.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=481&Itemid=57#prameny, staženo 2012-04-10

http://www.acho.charita.cz/images/pdf/vyrocnizprava_2010_final.pdf, staženo 2012-04-11a

http://www.acho.charita.cz/images/pdf/vyrocní_zpráva_ACHO_2009.pdf,

staženo 2012-04-11b

http://www.acho.charita.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=615:ovi-farma-financuje-charitu&catid=164:harp-ukrajina-aktuality&Itemid=196,

staženo 2012-04-12a

http://www.acho.charita.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=114:detsky-domov-v-botnikach&catid=110:harp-ukrajina-projekty&Itemid=112, staženo 2012-04-06

http://www.acho.charita.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=203:studijni-fond&catid=110:harp-ukrajina-projekty&Itemid=112, staženo 2012-04-12b

http://www.acho.charita.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=436:vanoni-baliky-pro-dti-na-ukrajin&catid=59:harp-ukrajina&Itemid=73, staženo 2012-04-12c

www.alkoholik.cz, [online]

Dostupné z:

<http://www.alkoholik.cz/zavislost/>, staženo 2012-04-08

www.blog.aktualne.centrum.cz, [online]

Dostupné z:

<http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/>

[lukas-policar.php?itemid=14819](http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/lukas-policar.php?itemid=14819), staženo 2012-04-08

www.caritas.org, [online]

Dostupné z:

http://www.caritas.org/about/waht_is_caritas.html, staženo 2012-04-10a

<http://www.caritas.org/about/index.html>, staženo 2012-04-10b

http://www.caritas.org/about/Caritas_Internationalis.html, staženo 2012-04-10c

www.ceskyexport.tyden.cz, [online]

Dostupné z:

<http://ceskyexport.tyden.cz/clanek/>

[historie-ukrajiny-stalin-privodil-uroadne-zemi-hladomor/](http://ceskyexport.tyden.cz/clanek/historie-ukrajiny-stalin-privodil-uroadne-zemi-hladomor/), staženo 2012-04-06

www.cia.gov, [online]

Dostupné z:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html>,

staženo 2012-04-05

www.clovekvtisni.cz, [online]

Dostupné z:

<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=155>, staženo 2012-04-07

<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=176>, staženo 2012-04-21a

<http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?id=348>, staženo 2012-04-21b

www.charita.cz, [online]

Dostupné z:

<http://www.charita.cz/cinnost-v-cr/>, staženo 2012-04-12a

<http://www.charita.cz/cinnost-v-zahranici/>, staženo 2012-04-12b

www.dchoo.caritas.cz, [online]

Dostupné z:

<http://dchoo.caritas.cz/dchoo/aktivity/>, staženo 2012-04-13

<http://dchoo.caritas.cz/stredisko-humanitarni-pomoci/projekty/>, staženo 2012-04-16

www.ecn.cz, [online]

Dostupné z:

<http://ecn.cz/?x=93256>, staženo 2012-04-08

www.migraceonline.cz, [online]

Dostupné z:

<http://www.migraceonline.cz/prehled/2009/#n7>, staženo 2012-04-08

www.mfa.gov.ua, [online]

Dostupné z:

<http://www.mfa.gov.ua/czechia/czech/publication/content/366.htm>, staženo 2012-04-07

www.mzv.cz, [online]

Dostupné z:

[://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/operacni_strategie_humanitarni_pomoci_cr.html](http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/operacni_strategie_humanitarni_pomoci_cr.html), staženo 2012-04-14

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/prirucka_WFP_pro_nevladni_organizace/zakladni_prehled_humanitarni_pomoci.html,
staženo 2012-04-11

www.osn.cz, [online]

Dostupné z:

<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>, staženo 2012-13-04

www.rozvojovka.cz, [online]

Dostupné z:

http://www.rozvojovka.cz/humanitarni-pomoc-a-rozvojova-spoluprace_228_2.htm,
staženo 2012-04-08

www.shp-ukrajina.caritas.cz, [online]

Dostupné z:

<http://shp-ukrajina.caritas.cz/res/data/003/000420.pdf>, staženo 2012-04-16a

<http://shp-ukrajina.caritas.cz/adopce-na-dalku/>, staženo 2012-04-15a

<http://shp-ukrajina.caritas.cz/adopce-na-dalku/jak-adopce-na-dalku-probiha/>,
staženo 2012-04-15b

<http://shp-ukrajina.caritas.cz/zpravy-a-zpravicky/shp-informuje/adopce-na-dalku-onkologicky-nemocnych-deti/>, staženo 2012-04-15c

<http://shp-ukrajina.caritas.cz/dustojny-zivot-adopce-senioru/>, 2012-04-16b

<http://shp-ukrajina.caritas.cz/dustojny-zivot-adopce-senioru/jak-dustojny-zivot-probiha/>,
staženo 2012-04-16c

<http://shp-ukrajina.caritas.cz/domov-v-ivano-frankivsku/>, staženo 2012-04-21a

<http://shp-ukrajina.caritas.cz/domov-v-ivano-frankivsku/jak-projekt-domov-probiha/>,
staženo 2012-04-21b

<http://shp-ukrajina.caritas.cz/domov-pokojneho-stari/>, staženo 2012-04-20

<http://shp-ukrajina.caritas.cz/zpravy-a-zpravicky/shp-informuje/zprava-z-ivano-frankivska-o-projektu-domov/>, staženo 2012-04-22

www.sulcova.blog.respekt.ihned.cz, [online]

Dostupné z:

<http://sulcova.blog.respekt.ihned.cz/c1-49981450-politicky-system-ukrajiny-cesta-k-demokracii>, staženo 2012-04-07

www.turismo.cz, [online]

Dostupné z:

<http://www.turismo.cz/ukrajina/informace/historie-ukrajiny/>, staženo 2012-03-16a

www.ukrajina.orbion.cz, [online]

Dostupné z:

<http://ukrajina.orbion.cz/stat/pruvodce/politicka-situace-2591/>, staženo 2012-03-16

www.voltek.cz, [online]

Dostupné z:

http://www.voltek.cz/poklady/ukrajina/ukrajina_historie01.htm, staženo 2012-04-06

www.zdn.cz, [online]

Dostupné z:

<http://www.zdn.cz/clanek/zdravotnicke-noviny/ukrajina-musi-urychlene-resit-problemy-s-hiv-aids-458439>, staženo 2012-04-08

Ostatní zroje

Interní zdroje organizací

Naděje pro Ukrajinu [film]. Režie. Ostrava, 2008

Konference

Mezinárodní humanitární kongres v Praze 2012 – Humanitární pomoc na křižovatce

Konzultace

Ústní konzultace s koordinátorem projektů na Ukrajině ACHO Rostislavem Strojvusem

Ústní konzultace s pracovnící ACHO Veronikou Mechovou

Ústní konzultace s koordinátorem projektů na Ukrajině DCHOO Ondřejem Rozkopalem

Konzultace prostřednictvím e-mailu s koordinátorem projektů na Ukrajině ČvT Jakubem Šimákem

Konzultace prostřednictvím e-mailu s bývalou koordinátorkou projektů na Ukrajině ČvT Radkou Bzonkovou

Přílohy

1. Komentář ke glosáři a глоссарий
2. Otázky pro koordinátory projektů na Ukrajině
3. Seznam zkratk
4. Fotodokumentace
5. Mapa působnosti vybraných českých humanitárních organizací

1. Komentář ke glosáři

Jako přílohu své bakalářské práce jsem vytvořila rusko-český glosář termínů z oblasti humanitární práce. Materiál pro jeho vytvoření jsem získala z ruských webových stránek s humanitární a rozvojovou tematikou. Jelikož se lexika z oblasti humanitární pomoci a rozvojové spolupráce začala vytvářet poměrně nedávno, stále vzniká nová slovní zásoba. Přesný překlad některých termínů ve slovnících nenajdeme. Proto jsem ruská slovní spojení a termíny převáděla do českého jazyka na základě kontextu a paralelních českých textů. Při srovnání jednotlivých výrazů v ruštině a v češtině zjistíme, že ruský jazyk je popisnější. Např. slovní spojení «дискриминация по признаку расы» se přeloží jako „rasová diskriminace“. Dalším příkladem je překlad spojení «перевязочные средства» - „obvazy“. Při překládání jsem tak musela brát ohled na strukturální rozdíly mezi ruštinou a češtinou, aby se mi podařilo najít odpovídající české slovní spojení.

1. Глоссарий - Glosář

бедственное положение	těžká situace
беженец	uprchlík
взаимопонимание	vzájemné porozumění
генеральный партнер	hlavní partner
группа добровольцев	skupina dobrovolníků
гуманитарная помощь	humanitární pomoc
гуманитарной груз	humanitární náklad
гуманность	humánnost
дискриминация по признаку расы	rasová diskriminace
донор	dárce
доступ к социальным услугам	přístup k sociálním službám
жертва	oběť
защищать жизнь	ochraňovat život
медикамент	lék
международное развитие	mezinárodní rozvoj

милосердие	milosrdenství
нанести материальный ущерб	způsobit materiální škodu
неправительственная организация	nevládní organizace
нуждающиеся семьи	potřebné rodiny
облегчать страдания человека	zmírňovat lidské utrpení
Организация Объединенных Наций -ООН	Organizace spojených národů – OSN
открыть собственное дело	začít podnikat
пандемия гриппа	chřipková epidemie
первая помощь	první pomoc
перевязочные средства	obvazy
поставка гуманитарной помощи	dodávka humanitární pomoci
пострадать от землетрясения	utrpět v důsledku zemětřesení
привлекать ресурсы	získávat zdroje
призыв о помощи	výzva k pomoci
принцип	princip
проводить дискриминацию	diskriminovat
психосоциальная помощь	psychosociální pomoc
развивающиеся страны	rozvojové země
содействие развитию образования	podpora rozvoje vzdělávání
создать фонд	založit fond
сотрудничество по развитию	rozvojová spolupráce
стихийное бедствие	živelná katastrofa
уважение к человеческой личности	úcta k člověku
уязвимая часть населения	zranitelná část obyvatelstva
финансовая поддержка	finanční podpora

2. Otázky pro koordinátory projektů na Ukrajině

1. Jaké jsou hlavní cíle projektu?
2. Od kdy projekt běží a jaká jeho další předpokládaná doba trvání?
3. Kdo je cílovou skupinou projektu?
4. V jaké formě je poskytována pomoc?
5. Zdroje financování a přerozdělování financí.
6. Jaké jsou největší dosažené úspěchy?
7. Jak se daří naplňovat cíle projektu?
8. Jsou nějaká úskalí a problémy? V případě, že ano, jaké?
9. Jak byste stručně charakterizoval Ukrajinu?

3. Seznam zkratk

ACHO	– Arcidiecézní charita Olomouc
ČR	– Česká republika
ČvT	– Člověk v tísni
DCHOO	– Diecézní charita ostravsko-opavská
FCH	– farní charita
HP	– humanitární pomoci
MJ	– Miles Jesu
NNO	– nevládní nezisková organizace
OCH	– oblastní charita
OSN	– Organizace spojených národů
SSSR	– Svaz sovětských socialistických republik
RS	– rozvojová spolupráce
VOŠ	– vyšší odborná škola
WHO	– Světová zdravotnická organizace

4. Fotodokumentace

Projekt ACHO: Dětský domov Borniky; zdroj Veronika Mechová

Projekt ACHO: Sociálně-pastorační centrum Lopatyn, zdroj Veronika Mechová

Projekt ACHO: Vánoční balík, zdroj Veronika Mechová

Projekt DCHOO: Adopce na dálku, zdroj Ondřej Rozkopal

Projekt DCHOO: Důstojný život, zdroj Ondřej Rozkopal

Projekt DCHOO: Domov pokojného stáří, zdroj Ondřej Rozkopal

Projekt DCHOO: Domov v Ivano – Frankivsku, zdroj Ondřej Rozkopal

Projekt ČvT: Posílení občanské angažovanosti krymské veřejnosti, zdroj Jakub Šimák

Projekt ČvT: Posílení občanské angažovanosti krymské veřejnosti, zdroj Jakub Šimák

5. PŘEHLED PŮSOBNOSTI VYBRANÝCH ČESKÝCH HUMANITÁRNÍCH ORGANIZACÍ

Legenda k použitým znakům humanitárních organizací

**DIECÉZNÍ CHARITA
OSTRAVSKO-OPAVSKÁ**

**ARCIDIECÉZNÍ
CHARITA
OLOMOUC**

1. Tjačiv
2. Ušť Čorna
3. Ivano - Frankivsk

4. Lopatyn
5. Bortniky

6. Krym

Mapový podklad dostupný z: http://www.lib.utexas.edu/maps/commonwealth/ukraine_rel93.jpg, staženo 2012-04-24